

LAUREA

Perhetekijöiden yhteys alle kouluikäisen lapsen television käyttötottumuksiin

Moilanen, Miinu

2010 Laurea Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Hyvinkää

PERHETEKIJÖIDEN YHTEYS ALLE KOULUIKÄISEN LAP-
SEN TELEVISION KÄYTTÖTOTTUMUKSIIN

Miinu Moilanen 0501896
Sosiaali
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2010

Miinu Moilanen

Perhetekijöiden yhteys alle kouluikäisen lapsen television käyttötottumuksiin

Vuosi 2010 Sivumäärä 49

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten eri perhetekijät vaikuttavat 3-6 -vuotiaiden lasten television käyttötottumuksiin. Aiheeseen perehdyttiin teoriakirjallisuuden, aiemman tutkimusmateriaalin ja päiväkoteihin tehdyn kyselyn avulla. Kyselylomake jaettiin kolmeen keravalaiseen päiväkotiin 3-6 -vuotiaiden lasten vanhemmille. Tutkimukseen osallistui 48 lasta, joista 23 oli tyttöjä ja 25 poikia. Aiheeksi valittiin lasten mediankäyttö, sillä se on ajankohtainen aihe joka koskettaa sekä vanhempia että ammattikasvattajia. Opinnäytetyön keskeisiä teemoja ovat medialukutaito ja sosiaalinen alkupääoma sekä mediankäytön vaikutukset. Opinnäytetyö on osa Meidän Kerava -hanketta, jonka tavoitteena on yhteisöllisyyden edistäminen sekä turvallisen ja terveellisen ympäristön luominen Keravalla.

Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa lapsen iän, sukupuolen ja perhetekijöiden vaikutuksista tämän television käyttötottumuksiin. Analysointi tapahtui kvantitatiivisella menetelmällä ja SPSS-tilastolaskentaohjelmaa apuna käyttäen. Työssä kuvataan perhetekijöiden ja lasten television käyttötottumusten yhteisvaihtelua ja riippuvuussuhteita. Tutkimustulosten yhteydessä esitellään lasten ikä- ja sukupuolijakaumat sekä vanhempien ikäjakaumat. Lisäksi pohditaan perhetekijöiden yhteyttä lapsen television käyttötottumuksiin. Työssä esitellään myös vanhempien vastauksia mielipidekysymyksiin lasten mediankäyttöön liittyen.

Tuloksista käy ilmi, että suurin osa kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsista katsoo televisiota keskimäärin alle kymmenen tuntia viikossa. Erot tyttöjen ja poikien television katselun viikkomäärissä eivät otannassa osoittautuneet merkittäviksi. Tutkimus ei osoita, että kyseisen otannan lapsista vanhemmat katsoisivat televisiota enemmän kuin nuoremmat. Tutkimutuloksista käy ilmi, että valtaosa kyselyyn osallistuneiden lasten vanhemmista haluaisi saada lisää tietoa lasten mediakasvatuksesta ja siihen liittyvistä tekijöistä.

Asiasanat: lapset, media, television käyttötottumukset, medialukutaito, sosiaalinen alkupääoma, median vaikutukset

Miinu Moilanen

The influence of family factors on television viewing habits of children under school age

Year 2010

Pages 49

ABSTRACT

The objective in the thesis was to find out how family factors affect in 3-6 years old children's television viewing habits. The topic was familiarized using literature, previous research materials and a questionnaire in day care centres. The questionnaire was distributed to three Kerava day care centres for the parents with children aged 3-6. The study involved 48 children of whom 23 were girls and 25 boys. Children's media usage was chosen as the subject because it is topical subject that affects as well the parents as professional educators. The main themes in the thesis are media literacy, social capital and effects of media. The thesis is part of Our Kerava -project, which purpose is to promote community and a safe and healthy environment in Kerava.

Main goal in the study was to find out how children's age, sex and various family factors affect on the child's television-viewing habits. The analysis was done by quantitative method and using the SPSS- statistical calculation programme. The co-variation and interdependencies between family factors and children's television viewing habits are described in the study. Children's ages and genders and parents' ages are presented along with the research results. The connection between family factors and children's television viewing habits is discussed as well. The thesis also presents parents' answers to the opinion questions about children's media usage.

Results show that the majority of the respondents' children watch television less than ten hours per week an average. Differences between boys and girls weekly television watching quantity were proved not to be significant. The study doesn't show that older children would watch television more than the younger ones. Study results show that a large part of the children's parents would like to learn more about children's media education and themes related in that.

Keywords: children, media, television viewing habits, media literacy, social capital, media effects

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUSKYSYMYS, AIEMMAT TUTKIMUKSET JA MEIDÄN KERAVA -HANKE	8
2.1 Tutkimuskysymys	8
2.2 Aiemmat tutkimukset	9
2.3 Meidän Kerava -hanke	10
3 MEDIALUKUTAITO JA SOSIAALINEN ALKUPÄÄOMA	12
3.1 Medialukutaito	12
3.2 Sosiaalinen alkupääoma	14
4 MEDIAN VAIKUTUKSET	17
4.1 Psykkiset vaikutukset	17
4.2 Fyysiset vaikutukset	21
4.3 Sosiaaliset vaikutukset	22
5 TUTKIMUKSEN TAUSTOJA	26
5.1 Kvantitatiivinen tutkimus	26
5.2 Tutkimusympäristö	26
5.3 Aineiston analysointi	27
6 TUTKIMUSTULOKSET	28
6.1 Taustatekijät	28
6.2 Perhetekijöiden yhteys alle kouluikäisen lapsen television käyttötottumuksiin	32
6.3 Vanhempien näkemys lastensa mediankäytöstä ja mediakasvatuksesta	36
YHTEENVETO JA POHDINTA	40
LÄHTEET	42
LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Tiedonvälityksen historiassa voidaan nähdä viisi merkittävää käännekohtaa. Ensimmäinen oli puhetaidon syntyminen. Toisessa vaiheessa kehitettiin puhetaidon rinnalle piirtämis- ja kirjoitustaito. Kolmas tiedonvälityksen "vallankumous" tapahtui kirjapainotaidon mahdollistaessa kirjoitetun sanan monistamisen. Alkoi joukkoviestinnän, toisin sanoen *median* aikakausi. Neljännessä vaiheessa painetun sanan rinnalle luotiin sähköinen tiedonvälitys. Viimeisintä vaihetta voidaan pitää erillisenä murroksena, jota kutsutaan tietoyhteiskunnaksi. (Nordenstreng & Starck 2002, 9.)

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, miten eri perhetekijät vaikuttavat 3-6 -vuotiaiden lasten television käyttötottumuksiin. Perehdyin aiheeseen teoriakirjallisuuden, aiemman tutkimusmateriaalin ja päiväkoteihin tehdyn kyselyn avulla. Kyselyllä keräsin tietoa lapsen iän, sukupuolen ja perhetekijöiden vaikutuksista tämän television käyttötottumuksiin. Tein analysointia kvantitatiivisella menetelmällä ja SPSS-tilastolaskentaohjelman avulla.

Sana *media* tulee latinankielen sanasta *mediun* - keskellä, keskimäinen, tarkoittaen välittävä tekijää. 1700-luvulla *medium* -sanaa alettiin käyttää sanomalehdistöstä. Tämä yleisty 1800-luvulla ja sai jalansijaa 1900-luvun puolella radiolähetystoiminnan ja lehdistön yhteydessä. Viestin -sanana liittyessä lähinnä välitettävään sanomaan, *media* viittaa sanoman lisäksi siihen välineeseen, jolla viestiä levitetään. (Mäkelä 1996, 22.) Sanalla *medium* voidaan viitata myös viestintävälineiden taloudelliseen merkitykseen. Tällöin esimerkiksi televisio, lehdistö ja radio toimivat tuotantovälineinä, jotka tuottavat voittoa erityisesti mainonnan avulla. Näin ollen *media* viittaa myös kaupalliseen tai voittoa tuottavaan toimintaan. (Herkman 2001, 13 - 14.) Viime vuosikymmeninä sekä tutkimuksissa että arkikielessä on tullut tavaksi käyttää *media* - monikkomuotoa silloinkin, kun tarkoitetaan yksittäistä joukkoviestintää, ja puhua vaikkapa televisiosta tai iltapäivälehdestä mediana (Ridell & Väliäho 2006, 16).

Salokosken ja Mustosen (2007, 21) mukaan 3-6 -vuotiaat lapset luottavat eniten kuvalliseen ja äänelliseen informaatioon ja pystyvät hahmottamaan maailmaa konkreettisten, havaittavissa olevien asioiden kautta. 3-5 -vuotiaan lapsen ajattelulle ovat tyypillisiä intuitiiviset päätelmät. Tässä iässä myös mielikuvitus on kaikkein rikkaimmillaan. Visuaaliset elämykset ovat lapselle hyvin voimakkaita, joten he pelästyvät helposti nähtyään voimakkaita visuaalisia kuvia. Lapsen on tärkeää oppia käsittelemään visuaalisten elämysten aiheuttamia tunteita ja reaktioita, jotta hän saisi mediasta mahdollisimman positiivisia vaikutuksia negatiivisten sijaan. Leikki-iässä kehittyvät taidot, kuten pysyvyyden ja säilymisen käsitteiden ymmärtäminen säätelevät ymmärrystä median sisällöistä. Myös faktan ja fiktion erottaminen toisistaan kehittyy pikku hiljaa ja on tärkeä taito median parissa toimittaessa.

Opinnäytetyöni keskittyy 3-6 -vuotiaiden lasten television käyttötottumuksiin. Meidän Kerava -hankkeen toiminnasta sekä aiheesta aiemmin tehdyistä tutkimuksista kerrotaan tarkemmin luvussa 2. Samassa yhteydessä esitellään tutkimuskysymys. Opinnäytetyön luvussa 3 avataan mediaan liittyviä käsitteitä, joita ovat esimerkiksi medialukutaito ja sosiaalinen alkupääoma. Luvussa 4 pohditaan median hyöty- ja haittavaikutuksia nyky-yhteiskunnassamme. Vaikutukset on jaettu psyykkisiin, fyysisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Luvussa 5 tarkastellaan tutkimuksen taustoja ja toimintaympäristöjä, joissa tutkimus toteutettiin. Luku 6 koostuu aineiston analysoinnin tuloksista. Viimeisessä luvussa pohditaan mediakasvatuksen nykytilaa Suomessa ja varhaiskasvatuksen mahdollisia tutkimushaasteita lasten mediankäyttöön liittyen.

2 TUTKIMUSKYSYMYS, AIEMMAT TUTKIMUKSET JA MEIDÄN KERAVA -HANKE

Tietotekniikkaan perustuva media tempaa tehokkaammin mukaansa ja tuottaa voimakkaampia elämyksiä kuin perinteinen media, koska se on monipuolista ja siinä ollaan vahvasti vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin. Tietokonetta käytettäessä syntyy todellisilta tuntuvia aistimuksia, jotka synnyttävät illuusion käyttäjän sulautumisesta lumemaailmaan. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 208.) Tutkija Veijo Hietalan (2007, 130) mukaan mediakasvatuksessa tulisi muistaa television fantasialuonne ja sen synnyttämä mielihyvä. Hänen mielestään aikuisen tulisi rohkaista lasta pohtimaan ja tunnistamaan omia tunteitaan ja fantasioitaan elävän kuvan äärellä. Aikuisen tulisi kannustaa lasta median käytössä ja opettaa tätä käyttämään mediaa hyödykseen.

Salokosken ja Mustosen (2007, 30) mukaan mediasuhteessa on eri suoja- ja riskitekijöitä. Suojatekijöiksi he mainitsevat esimerkiksi mediataidot ja kriittisyyden, turvalliset ihmissuhteet ja hyvät sosiaaliset taidot. Lisäksi vanhempien ohjaus ja valvonta, median monipuolinen käyttö ja läheisten ihmisten oikeanlaiset mallit suojaavat lasta haitallisilta mediasisällöiltä. Riskitekijöitä ovat kirjoittajien mukaan muun muassa hyväuskoisuus, ihmissuhteiden turvattomuus ja vähäisyys, heikot sosiaaliset taidot ja vanhempien välinpitämättömyys. Näihin asioihin on tärkeää kiinnittää huomiota, sillä Hintikan (1996, 17) mukaan median välityksellä voidaan hoitaa jo esimerkiksi työ, päivittäisasiointi ja henkilökohtainen viestintä, liike-elämä, tieteellinen tutkimus ja terveydenhoito. Mielestäni lapselle on hyvä opettaa median käytöltä suojaavia malleja jo pienestä pitäen, sillä on selvää, että niille tulee käyttöä myöhemmin elämässä.

2.1 Tutkimuskysymys

Vaikka opinnäytetyöni teoreettisessa viitekehyksessä puhutaan mediasta ja mediakasvatuksesta, on tutkimuksessani keskitytty selkeyden vuoksi ainoastaan television käyttötottumuksiin. Tutkimuskysymykseni on *Millainen yhteys perhetekijöillä on lapsen television käyttötottumuksiin?* Lähestyin aihetta kvantitatiivisella analyysimenetelmällä. Päiväkoteihin tehdyn kyselyn avulla halusin selvittää lasten ikä- ja sukupuolijakaumat sekä vanhempien ikäjakaumat. Pohdin myös vanhempien vastauksia mielipidekysymyksiin liittyen. Tulosten avulla halusin selvittää, kuinka paljon lapset katsovat televisiota ja mitkä tekijät vaikuttavat television katselun määrään. Lisäksi halusin saada selville kuinka paljon vanhemmilla on tietoa mediakasvatuksesta ja millaista tietoa he kaipaavat lisää. Valitsin aiheen, sillä se on ajankohtainen ja puhuttelee sekä vanhempia että kasvatustieteen ammattilaisia.

Perhe on kahden tai useamman henkilön muodostama yhteisö, jossa asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa. Tavallisimmillaan perheeseen kuuluu kaksi eri sukupuolta edustavaa henkilöä lapsineen. Nykyisin myös kaksi samaa sukupuolta olevaa henkilöä tai yksinhuoltaja ja lapsi voivat muodostaa perheen. Mikäli lapset ovat alle 18-vuotiaita, perhettä kutsutaan lapsiperheeksi. Ydinperhe on lapsiperhe, jossa vanhempina ovat lapsien biologiset vanhemmat. Uusperheiksi kutsutaan sellaisia perheitä, jossa isällä ja/tai äidillä on lapsia aiemmasta perhesuhteesta. (Perhe 2010.) Tässä luvussa puhutaan perhetekijöistä tarkoitetaan perheen kokoa ja rakennetta sekä vanhempien ikää ja asenteita mediakasvatusta kohtaan.

Erityisesti minua kiinnosti, millainen on tutkimukseen osallistuvien lasten perheen koko ja rakenne, millä vuosikymmenellä heidän vanhempansa ovat syntyneet, millainen on vanhempien käsitys mediakasvatuksesta ja kuinka he suhtautuvat lastensa mediankäyttöön. Tavoitteeni on selvittää, millä asioilla on suora yhteys television käyttötottumuksiin. Tutkin myös, ovatko kyselyyn vastanneet vanhemmat yksinhuoltajia ja vaikuttaako tämä määrällisesti lapsen television katseluun. Kyselyn lisäksi perehdyn alalla aiemmin tehtyjen tutkimusten ja kirjallisuuden avulla tietotekniikan ja median hyöty- ja haittavaikutuksiin nyky-yhteiskunnassamme. Keskeisinä käsitteinä keskityn medialukutaitoon ja sosiaaliseen alkupääomaan, joita käsittelem tarkemmin luvussa 3.

2.2 Aiemmat tutkimukset

Perehdyn Salokosken ja Mustosen tekemään katsaukseen, joka esittelee tutkimuksia aiheesta ”Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin”. Teoksessa tarkastellaan aiheesta tehtyjen tutkimusten lisäksi mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöjä. Katsauksen toimeksiantajana ja rahoittajana toimi Opetusministeriö ja sen on julkaissut Mediakasvatusseura ry. Hanke oli osa Opetusministeriön Lapset ja media -kokonaisuutta. (Salokoski & Mustonen 2007, 10.)

Katsauksen tarkoituksena oli selvittää kansallisten ja kansainvälisten tutkimusten perusteella median vaikutuksia ja riskitekijöitä lapsiin ja nuoriin. Tutkimuskatsaus osoittaa, että mediasällöt vaikuttavat niin tiedolliseen, tunne-elämän ja identiteetin kehitykseen kuin fyysiseen ja sosiaaliseen kehitykseenkin. Median vaikutukset vaihtelevat yksilöittäin ja kehitysvaiheesta riippuen. Esimerkiksi pienille lapsille median vaikutukset välittyvät läheisten ihmissuhteiden kautta, kun taas nuoruusiässä kaveripiirillä on suurempi vaikutus. (Salokoski & Mustonen 2007, 10.)

Tutkimustulokset osoittavat, että mediakasvatuksella voidaan ehkäistä riskejä ja tukea mediataitojen ja nykyaikaisten kansalaistaitojen kehittymistä. Mediakasvatuksen vaikuttavuutta lisää pitkäjänteinen kasvatustyö, jossa mediakasvatus sisältyy koulun normaaliin toimintaan eikä ole siitä irrallista ja satunnaista. Tutkijoiden mukaan on erityisen tärkeää saada myös

vanhemmat osallistumaan mediakasvatukseen, sillä tärkein mediavaikutuksen suojatekijä on lämmin ja avoin lapsi-vanhempisuhte. (Salokoski & Mustonen 2007, 10 - 11.)

Katsaus tuo esiin, että mediakasvatustyö vaatii pohjaksi uutta tutkimustietoa. Mediakasvatustyön tulee perustua testattuun tietoon ja tutkimukseen, minkä takia tarvitaan kansallista tutkimusohjelmaa ja käytännön mediakasvatusohjelmia sekä varhaiskasvatukseen että kouluopetuksen tueksi. Kirjoittajien mielestä maahamme tarvitaan mediakasvatuskeskus, joka koordinoi erilaisia mediakasvatushankkeita, toimii kansalaisten palautekanavana, auttaa materiaalintuotannossa sekä valvoo median itsesääätelyä. Julkisen hallinnon tukema mediakasvatustyö tulisi kirjoittajien mukaan laajentaa varhaiskasvatuksesta myös kouluikäisiin lapsiin ja nuoriin. Tärkeää olisi, että toiminnan jatkuvuus turvattaisiin. (Salokoski & Mustonen 2007, 11.)

2.3 Meidän Kerava -hanke

Opinnäytetyöni liitettiin Meidän Kerava -hankkeeseen, jonka tavoitteena oli yhteisöllisyyden edistäminen Keravalla. Hankkeen motto oli "Yhdessä pienestä pitäen turvallisesti, vireästi ja välittäen". Sen tavoitteena oli edistää keravalaista yhteisöllisyyttä ja luoda turvallista ja terveellistä ympäristöä. Vireä yhteisöjen, yritysten ja kaupungin yhteistyö vahvistaa kuntayhteisöä sosiaalisesti, ja aktiivinen kansalaistoiminta edistää kuntalaisten hyvinvointia. Keskeisinä tekijöinä näiden asioiden toteutumisessa ovat muun muassa kuntalaisten omatoimisuus ja osallisuus sekä lähiyhteisöjen antama tuki. (Meidän Kerava - "Yhdessä pienestä pitäen turvallisesti, vireästi ja välittäen" -hanke 2006.)

Terveellisen ja turvallisen ympäristön luomisen keskeisinä tekijöinä hankkeessa pidettiin esimerkiksi ympäristön siistyyttä ja viihtyvyyttä, luonto- ja virkistysalueita sekä turvallisuuden huomioimista ympäristöä koskevissa ratkaisuissa. Meidän Kerava -hanketta ylläpiti Keravan kaupunki ja sen yhteistyökumppaneita olivat muun muassa Laurea ja HUMAK - ammattikorkeakoulut. (Meidän Kerava - "Yhdessä pienestä pitäen turvallisesti, vireästi ja välittäen" -hanke 2006.) Hanke käynnistyi syksyllä 2006. Itse aloitin toimintani sen parissa keväällä 2008.

Pääsin hankkeen toimintaan mukaan koulumme opettajan Anne Hartikaisen kautta, koska työni liittyi yhteisöllisyyden edistämiseen Keravalla. Hanke järjesti paljon opinnäytetyömahdollisuuksia Laurean ja HUMAKin opiskelijoille. Käytännössä hankkeeseen kuulumisen merkitsi minulle sitä, että osallistuin kevään 2008 ajan Keravan vanhalla kirjastolla noin kerran kuussa järjestettäviin hankekokouksiin. Opinnäytetyöt esiteltiin hankekokouksissa. Lisäksi niissä käsiteltiin hankkeeseen liittyviä ajankohtaisia teemoja ja tapahtumia sekä suunniteltiin tulevaa hanketoimintaa yhteistyökumppaneiden kesken.

Keravan kaupungilta saamani tiedon mukaan hanke on lopetettu vuosien 2008 ja 2009 vaihteessa. Suurimpana syynä oli HUMAK -ammattikorkeakoulun saaman ulkopuolisen rahoituksen loppuminen. Vaikka hanketoiminta lopetettiin, Keravan kaupunki jatkaa osittain samalla kokoonpanolla yhteisöllisyyden edistämistä Keravalla. Aihetta on tarkennettu ja nykyisin tutkimuksen kohteena ovat erityisesti sosiaalisen median mahdollisuudet osana kaupunkiyhteisöllisyyttä.

3 MEDIALUKUTAITO JA SOSIAALINEN ALKUPÄÄOMA

Opinnäytetyöni keskeisiä käsitteitä ovat medialukutaito ja sosiaalinen alkupääoma sekä mediankäytön vaikutukset. Medialukutaidolla tarkoitetaan perinteisen lukutaidon laajennusta, johon kuuluvat audiovisuaalisen ilmaisun vastaanottotaidot sekä kriittinen itsenäisyys median käytössä ja mediasisällön tulkinnassa (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 207). Medialukutaito on myös kykyä ilmaista itseään eri viestimillä ja hankkia tietoa median avulla (Niinistö ym. 2006, 8). Sosiaalista alkupääomaa ovat lapsen vanhemmiltaan saamat ja muista varhaisista ihmissuhteista omaksumansa arvot ja normit, yhteisön tuki, sosiaaliset verkostot sekä luottamus (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 208).

3.1 Medialukutaito

Medialla on monia myönteisiä vaikutuksia elämäämme ja kulttuuriimme. Se on kuitenkin vielä uusi elämänalue ja vaatii valmiuksia, joita moni ei ole aiemmin tarvinnut. Yksi keskeinen vaatimus on medialukutaito. Kupiaisen ja Sintosen (2009, 96) mukaan medialukutaito voitaisiin ymmärtää prosessina, jossa jokainen mediakulttuurin toimija on osallisena. Kaikilla on siis medialukutaitoa, vaikka taitotasot ja vahvuusalueet vaihtelevat. Medialukutaito on kirjoittajien mukaan perinteisen lukutaidon lisäksi ennen kaikkea osallisuutta ja sosiaalisten taitojen hallitsemista.

Aikuiset kuvittelevat usein, että mediamaailmaan syntyneillä lapsilla on niin kutsuttu synnynäinen taito tulkita median viestejä, vaikka niin ei todellisuudessa ole. Medialukutaito kehittyy osin huomaamatta ja ilman tavoitteellista toimintaa, mutta kriittinen ymmärrys ja taito kypsyvät parhaiten asiantuntevassa ohjauksessa ja omia kokemuksia vuorovaikutuksellisesti jakaen. (Niinistö & Sintonen 2007, 24.) Jokaisella median kuluttajalla on oma tapansa käsitellä siitä saatuja viestejä ja reagoida niihin. Olemme aikaisempien kuvien ja sanojen, nähdyn ja kuullun sekä monenlaisten valtasuhteiden muotoilemia. Siinä mielessä jokainen reagoitintapa on yksilöllinen eikä mikä tahansa tulkinta ole mahdollinen. (Rossi 2005, 20.) Toisin sanoen yksi ja sama elokuva ei tavoita joukkoa ihmisiä, vaan muuttuu joukoksi yksittäisten katsojien kokemia yksittäisiä elokuvia. Television katselu on siis aktiivista, luovaa ja merkitystä synnyttävää hahmotustyötä. (Rönneberg 1991, 38.) Medialukutaito mahdollistaa osallistumisen, itseilmaisun, asioiden hoitamisen ja osittain myös sosiaalisen kanssakäymisen sekä kommunikoinnin nyky-yhteiskunnassa. Siitä voidaankin puhua nykypäivän kansalaistaitona. (Niinistö & Sintonen 2007, 24.)

Lapset oppivat nopeasti hallitsemaan teknisesti erilaisia median välineitä. Kannattaa kuitenkin muistaa, että median tulkintaan vaadittavat tunteiden hallinta ja sosiaaliset taidot eivät

kehity samaan tahtiin teknisten taitojen kanssa. Lapsen kykyyn tulkita median sisältöjä vaikuttavat kognitiivinen kypsyminen ja ajattelun kehittyminen, jotka säätelevät muun muassa faktan ja fiktion erottamista. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 12 - 13.) Medialukutaito on ennen kaikkea mediaviestien erottelukykyä. Erottelukyvyn pohjana on nimenomaan kyky hahmottaa faktan ja fiktion erot ja ymmärtää esimerkiksi dokumentit dramatisoituna ja käsikirjoitettuna tuotantona. Näin opitaan ymmärtämään median ja todellisuuden vuorovaikutteinen luonne. Media kyllä heijastaa todellisuutta, mutta tekijöidensä valintojen ja esittämistapojen kautta se myös luo omaa todellisuuttaan. (Mustonen 2002, 55.) Median ja todellisuuden vuorovaikutteisuudesta kertoo myös se, että yhteiskunta muokkaa tiedotusvälineitä, mutta myös tiedotusvälineillä on usein ratkaiseva rooli yhteiskunnallisten ja kulttuuristen muutosten leviämässä (Fairclough 1997, 72).

Median sisällöt ovat aluksi lapselle koosteita yksittäisistä tilanteista. Kyky seurata tarinaa kasvaa vähitellen. Lapsi ei esimerkiksi aluksi erota mainoksia muusta ohjelmasisällöstä. Hän oppii vähitellen erottelemaan ne erillisiksi kokonaisuuksiksi, mutta ei vielä ymmärrä niiden myyvää tarkoitusta (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 12 - 13.) Aikuiset osaavat jo pohtia äänten ja tekstien merkityksiä, nähdä kuvien taakse niiden tarjouksiin, kulutusmyönteisen elämäntavan kaupitteluun ja sukupuolisiin malleihin (Hannula & Suoranta 2006, 213). Uutisten ja viihteellisten ohjelmasisältöjen erottaminen toisistaan vaatii medialukutaidon kehittymistä. Tämä ajattelun kypsyminen vaikuttaa myös lapsen pelkokehitykseen. Varhaisessa vaiheessa pelot perustuvat nähtyyn ja kuultuun ohjelmasisältöön, myöhemmin niihin alkavat vaikuttaa myös mielikuvitus ja ymmärrys medioiden sisällöstä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 12 - 13.)

Liukon ja Kangassalon (1998, 11 - 12) mukaan uuden mediateknisen luku- ja kirjoitustaidon opettamiseen ei riitä pelkkä viestintäkasvatus, vaan mediataitojen opettamisen tulisi olla kaiken kasvatuksen tehtävä. Viestintäkasvatuksen tulisi tukea yksilön kehittymistä ilmaisevaksi, viestintäympäristöön vaikuttavaksi tiedonhankijaksi ja tutkijaksi. Kirjoittajien mukaan kasvattajilla on moraalinen velvollisuus tutustua uuteen mediamaailmaan ja osallistua siihen. (Ruhala & Salokoski 2008, 20). Myös Korhonen (2006, 65) ottaa kantaa sukupolvien välisiin eroihin teknologian täyteisessä maailmassa. Hänen mukaansa nykyinen aikuissukupolvi ei yksinkertaisesti voi ymmärtää media- ja pelimaailmoiden viehätystä tai toimintalogiikkaa. On eri asia kohdata mediat niihin syntymästä asti kasvaneena kuin jälkikäteen aikuisena.

Liukko ja Kangassalo (1998, 11 - 12) muistuttavat, että mediakasvatus ei ole yksittäinen tapahtuma vaan elinikäinen prosessi. Mediataitojen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapset voivat keskustella median käytöstä ja sisällöstä aikuisten kanssa. Lapsi tarvitsee aikuisen tukea tulkitessaan ja jäsentäessään näkemäänsä ja kuulemaansa. Moni lapsi kuitenkin kokee, ettei aikuinen tiedä hänen mediankäytöstään riittävästi eikä aikuisella ole aikaa kuunnella

häntä. Aikuisen kannattaa pohtia omaa mediatietoisuuttaan ja yrittää hankkia tietoa myös lastensa mediatodellisuudesta. Tällainen pohdinta lisää valvetuneisuutta mediaa kohtaan ja auttaa vanhempia toimimaan tietoisemmin lastensa mediakasvattajina. On tärkeää nauttia yhdessä median tuomasta ilosta, mutta luoda samalla tarvittavia ja perusteltuja sääntöjä, sopimuksia ja tottumuksia. (Niinistö ym. 2006, 22 & 25.)

Nykypäivänä vanhempien ja lasten yhteinen tietokoneharrastus ja tietotekniikan sisältövalinnat ovat yhä tärkeämpiä (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 208.) Mielestäni vanhempien tulisi olla aina läsnä, kun alle kouluikäiset käyttävät medialaitteita. Siksi laitteet tulisivat sijoittamaan perheen yhteisiin oleskelutiloihin, joissa niiden käyttöä voitaisiin valvoa. Näin vanhemmat voivat opettaa lapsilleen kriittistä medialukutaitoa, joka on mediakasvatuksen päätavoite. Se on kykyä kysyä, kyseenalaistaa ja luoda uutta. Aikuiset voivat omalla esimerkillään opettaa lapsia käyttämään mediaa omien tarpeidensa pohjalta ja nauttimaan siitä. Lapsi oppii ajattelemaan itsenäisesti, tarkastelemaan asioita eri näkökulmista, jäsentämään ja tiivistämään tietoa, tekemään eettisiä päätöksiä ja toimimaan aktiivisesti. (Niinistö ym. 2006, 8 - 9.)

3.2 Sosiaalinen alkupääoma

Sen lisäksi, että vanhempien tulisi valita pelien ja muiden tietokoneohjelmien sisältö yhdessä lastensa kanssa, heidän tulisi tarjota näille myös vaihtoehtoista toimintaa, kuten erilaisia harrastusmahdollisuuksia. Näin voitaisiin välttyä liian yksipuoliselta, pelkkään tietotekniikkaan ja mediakulttuuriin perustuvalta vuorovaikutukselta. Mielestäni lapset ja nuoret tarvitsevat myös oikeita ihmissuhteita ja harrastuksia kodin ulkopuolelta. Niiden kautta he oppivat monia vuorovaikutustaitoja, kuten toisten ihmisten huomioonottamista, kommunikointitaitoja sekä eri yhteisöjen normeja ja sääntöjä. Näitä perustaitoja ei voi oppia, jos tutustuu ainoastaan tietotekniikan maailmaan ja jättää kodin ja mediakulttuurin ulkopuoliset harrastukset ja ihmissuhteet kokonaan pois. Tietokoneen välityksellä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa ei ole mukana juuri muita kasvokkaisuviestinnän ominaisuuksia kuin kieli (Mustonen & Pulkkinen 2003, 74). Verkkoviestintä ei myöskään yksin valmenna lasta oikeassa elämässä tarvittavien sosiaalisten taitojen oppimiseen. Siitä puuttuu aito kohtaaminen, ristiriitojen ratkaiseminen ja monimuotoiset ei-verbaaliset vuorovaikutuksen muodot. (Mustonen 2002, 59.)

Alle kouluikäisten lasten maailmassa tietotekniikka voi myös olla enemmän riski kuin mahdollisuus. Lapset ovat vasta rakentamassa persoonaansa, jossa on keskeistä niin sanottu sosiaalinen alkupääoma. Se käsittää sisäistettyjä arvoja ja normeja, sosiaalisia verkostoja sekä luottamusta. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 208.) Sosiaalisen kehityksen perusta luodaan kotona. Koulu ja päiväkotit voivat kuitenkin olla keskeisessä asemassa lapsen taitojen kehittäjinä ja ylläpitäjinä. Nykyaikaisessa työelämässä ihmisten sosiaa-

liset taidot näyttelevät asiaosaamisen rinnalla yhä keskeisempää roolia ja siksi niiden kehittyminen on yhä tärkeämpää. (Pulkkinen 2002, 8.)

Sosiaalisen pääoman positiivisia ulottuvuuksia ovat ihmisten tukeminen, yhteistoiminta, luottamus ja instituutioiden tehokkuus (Putnam 2000, 22). Suorannan mukaan (2002, 12 - 13) ihminen on sosiaalinen olento, jonka hyvinvoinnille toiset ihmiset ovat elintärkeitä. Vapaaehtoinen yhteenliittyminen esimerkiksi kouluissa, harrastusyhteisöissä ja nettifoorumeissa kasvattaa luottamusta ja luo vastavuoroisuutta. Lisäksi se mahdollistaa yhteistyön ja toisten auttamisen sekä yhteisöllisen sitoutumisen. Nämä puolestaan lisäävät ihmisten niin fyysistä, psyykkistä kuin sosiaalistakin hyvinvointia.

Jokisen ja Pohjolan (2007, 182) mukaan viime aikoina erityistä huolta on herättänyt virtuaalimaailman ei-kasvokkainen vuorovaikutus. Lapset leikkivät, seurustelevat ja tutustuvat virtuaalisesti sekä kommunikoivat maantieteellisesti kaukaistenkin tuttavien kanssa. Monet aikuiset näkevät virtuaalimaailman uhkana perinteiselle sosiaalisuudelle. Lapset kuitenkin toimivat yhdessä tietokonepäätteen ääressä ja sopivat koulumatkalla yhteisistä tapaamisista eri keskustelufoorumeissa. He saattavat leikkiä ensin virtuaalisesti, vaikkapa web-kameran välityksellä ja lähteä myöhemmin puistoon leikkimään. Lapsia ei itseään niinkään kiinnosta, onko yhdessä olemisen muoto luonnollista vai mediavälitteistä. Virtuaalisuus liittyy yhteen piha-leikkien kanssa, muodostaen monipuolisen yhteenkuulumisen, kokemusten jakamisen ja oppimisen maailman.

Mustonen ja Pulkkinen (2003, 50) esittävät, että erityisesti palvelujen käyttötapa näyttää määräävän vaikutuksia puhuttaessa Internetin käytön yhteydestä sosiaalisen alkupääoman karttumiseen. Tiedolliset käyttötavat ennustavat positiivisesti ja sosiaalis-viihteelliset käyttötavat negatiivisesti sosiaalisen pääoman tuottamista. Internetin käyttö tiedon hankintaan lisää luottamusta ja kansalaistoimintaa selvästi vahvemmin kuin perinteisen printtimedian ja television käyttö. Internetin viihdekäytön on sen sijaan osoitettu olevan yhteydessä huonoon koulumenestykseen, yksinäisyyteen, myöhään valvomiseen ja väsymykseen. Mustosen ja Pulkkisen mukaan valitulla television ohjelmasisällöllä on huomattavasti enemmän vaikutusta sosiaaliseen alkupääoman kehitykseen kuin itse käytön määrällä. Heidän mukaansa esimerkiksi draaman katselu on yhteydessä kansalaistoimintaan ja komedian katselijoille kehittyy puolestaan suurempi luottamus yhteiskuntaa kohtaan.

Sosiaalista alkupääomaa syntyy vain, jos vanhemmat ovat aidosti läsnä lastensa elämässä ja antavat lapsille aikaansa. Toimimalla yhdessä lastensa kanssa vanhemmat välittävät näille tapakulttuuria, kielellistä ja kulttuurista perintöä sekä tapoja ratkaista arkisia pulmia. (Lasten neuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 208.) Ilman vanhempien aitoa läsnäoloa, "leikkiessään" liikaa pelkkien koneiden kanssa, lapsille voi kehittyä heikko sosiaali-

nen alkupääoma. Myös mediakasvatuskeskus Metka Ry:n julkaisema *Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla* käsittelee median vaikutuksia lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Kirjassa psykologian tutkija Anu Mustonen vakuuttaa, että lapsen hyvät sosiaaliset taidot suojaavat häntä myöhemmiltä ongelmilta ja muun muassa mediariippuvuudelta. Tämän vuoksi mahdolliset yhteisleikit ja yhteydet kavereihin ovat lapsen kehityksen kannalta tärkeitä. (Mustonen 2006, 19)

4 MEDIAN VAIKUTUKSET

Ihminen on psyko-fyysis-sosiaalinen kokonaisuus. Psykkisten toimintojen avulla ihminen voi itse määrätä elämänsä kulkua. Ihmisellä on toimintansa ohjaamiseen erilaisia tiedonkäsittelyn välineitä, kuten havaitseminen, ajattelu, muisti ja kieli. Psykkisiin toimintoihin kuuluvat myös tunteet ja halut, jotka antavat toiminnalle suunnan. Fyysisten tekijöiden yhteys ihmisen toimintaan ilmenee monin tavoin käyttäytymisessä ja mielensisäisissä tapahtumissa. Esimerkiksi ruumiinrakenne voi vaikuttaa harrastusten tai ammatin valintaan. Fyysinen olemus tulee esiin myös voimakkaiden tunnetilojen, kuten esiintymisjännityksen, yhteydessä. Ihmisen sosiaalisuus tarkoittaa, että ihminen on monin tavoin sidoksissa muihin ihmisiin eikä tule toimeen ilman heitä. Sosiaalisuus on myös luonut edellytykset kulttuurin kehittymiselle. (Eronen, Kalakoski, Kanninen, Kauppinen, Laarni, Lähdesmäki, Oksala, Paavilainen, Salo & Stenius 2002, 31 - 33.) Tässä luvussa tarkastellaan median vaikutuksia jakamalla ne psykkisiin, fyysisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin.

4.1 Psykkiset vaikutukset

Tietotekniikka ja media aiheuttavat pulmia ja kysymyksiä ja niihin heijastetaan monia tunteita kuten vihaa, pelkoa, ahdistusta, kiintymystä, rakkautta ja mielihyvää. Juha Suorannan (2003, 70) mukaan kaikki puhe ihmisen ja median välisestä suhteesta kiteytyy kysymykseen median vaikutuksesta. Tietokonepohjaiset viihde- ja opetussovellukset opettavat monia tärkeitä ajatteluprosesseja kuten ongelmanratkaisua, päättelyä ja visuaalista hahmottamista. Varhaiskasvatuksen alalla yksi keskeinen haaste on kouluttaa kasvattajia niin, että he ohjaisivat lapsia tiedostamaan tietokoneen mahdollisuudet. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 207 - 208.) Kotien lisäksi tähän tulisi keskittyä esimerkiksi päiväkoodeissa, joissa tietotekniikkaa käytetään yhä pienempien lasten kanssa.

Televisio nähdään pääosin populaarina mediana, minkä vuoksi sen tuottamia merkityksiä pidetään usein halventavasti yksiselitteisinä ja "aivottomina". Vielä 1980-luvulla monet ajattelivat, että televisio viihteellistää kaiken, myös uutis- ja asiaohjelmat. (Hietala 2004, 284.) Tutkijoiden mukaan suurimpana uhkana pidetään nykyään sitä, että tulevat sukupolvet eivät käytä mediaa tiedollisiin vaan ainoastaan viihteellisiin tarkoituksiin, koska eivät pidä tietoa kyllin luotettavana (Mustonen ja Pulkkinen 2003, 50). Esiin nouseekin kysymys, onko viihde aina väistämättä paha ja tiedonvälitys hyvää. Populaarikulttuuria ja viihdemediaa on arvosteltu lasten ja nuorten "viekottelusta" väkivallan, seksin ja pinnallisuuden avulla. Media on näin ollen siitä tehdyissä arvostelmissa sekä hyvä että paha. Sen pahuus liittyy tarkoitushakuisuuteen, joka seuraa, kun joko taloudelliset tai poliittiset intressit saavat mediasta vallan. Yhä useammin uhaksi koetaan juuri kaupallisten intressien vaikutus mediaan. (Herkman, 2007, 46.)

Valkonen, Pennonen ja Lahikainen (2005, 57) muistuttavat, että puhe median vaikutuksista painottaa vaikutuksen yksisuuntaisuutta ja lapsen passiivista roolia tiedon vastaanottajana. Näin ei kuitenkaan ole. Kirjoittajien mukaan lapset ovat televisioyleisönä aktiivisia ja osaavia toimijoita, jotka säätelevät omaa mediasuhdettaan hyvinkin kriittisesti. Vanhemmilta vaaditaan taitoa päättää, milloin lapsi voi säädellä itse television katseluaan ja milloin vanhemman on syytä osallistua katseluun tai rajoittaa sitä määrällisesti tai laadullisesti.

Lapsen psyykkisen kehityksen tukeminen ja kognitiiviset taidot ovat merkittävässä osassa suunniteltaessa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä. Lasten keskinäinen kanssakäyminen sekä tunteilmaistoltaan turvallinen ja rikas ympäristö ovat tärkeitä ajattelun taitojen kehittymisen kannalta. Tiedon ja informaation määrän lisääntyessä ja erilaisia teknisiä ratkaisuja sisältävissä ympäristöissä on entistä tärkeämpää tukea lapsen ajattelun taitojen kehittymistä. Se tapahtuu aikuisen ohjauksella ja suotuisan toimintaympäristön suunnittelulla. (Kangassalo 2001, 27 - 29.) Monet mediemarkkinoiden tuotteet kehittävät lapsen kognitiivisia kykyjä ja emootioiden hallintaa. Markkinoiden hyödykkeet ovat usein lapselle älyllisesti haastavia. (Partanen & Lahikainen 2008, 73 - 74.) Lisäksi television katselu ja Internetin käyttö voivat auttaa vieraan kielen oppimisessa. Elokuviin katselu ilman tekstitystä, Internetissä surffaaminen ja tietokonepelien pelaaminen voi laajentaa muun muassa englannin kielen sanavarastoa. Viihdyttävillä opetusvälineillä voidaan piristää oppimismotivaatiota ja näin ollen oppimishalu vieraista kielistä kohtaan saattaa syntyä ihan itsestään (Mustonen & Pulkkinen 2003, 53).

Ajattelun perusta muodostuu käsitteistä ja niiden keskinäisistä yhteyksistä. Käsitteiden muodostuminen puolestaan on prosessi, jossa eri aistien kautta vastaanotetulla informaatiolla on suuri merkitys. Tärkeässä roolissa ovat toiminnot, joissa lapsella on mahdollisuus monimuotoisen oman toiminnan avulla kokea, hahmottaa ja jäsentää ympäröivää todellisuutta. Nykyisten tietoteknisten mahdollisuuksien avulla lapsi voi jäsentää ja dokumentoida omia havaintojaan ja kokemuksiaan. Multimedian keinot ovat rajattomat. Tietoa voi esimerkiksi tallentaa kuvan, liikkeen ja äänen muodossa. Visuaalisen ja auditiivisen aineiston työstäminen tukee myös lapsen medialukutaidon kehittymistä. Dokumentoinnin tuloksena voi syntyä piirroksia, taulukoita tai käsittekarttoja, jotka ovat osa johonki teemaan tai projektiin liittyvää aineistoa. Parhaimmillaan tietotekniikan mahdollisuudet toimivat silloin, kun niitä käytetään osana muuta toimintaa ja muilla välineillä toteutettua dokumentointia. Lasten oma havaintojen ja kokemusten dokumentointi tukee ajattelun ja metakognitiivisten taitojen kehittymistä. (Kangassalo 2001, 28 - 30.)

Salokosken ja Mustosen (2007, 31) mukaan lapsen suotuisaan kognitiiviseen kehitykseen vaikuttavat turvallinen kasvuympäristö, kypsyminen ja yksilölliset tekijät. Yksilöt, jotka kuluttavat paljon aikaa media parissa, omaksuvat paljon tietoa. Media vaikuttaa lapsen kognitiiviseen kehitykseen sekä myönteisellä että kielteisellä tavalla riippuen sen sisällöistä. Esimerkik-

si television opetusohjelmien, kuten "Seesamitie", on havaittu kehittävän kouluvalmiuksia. Sen lisäksi, että opetusohjelmien on todettu parantavan arvosanoja äidinkielessä ja matemaatikassa, niiden katsomisen on havaittu vaikuttavan myös oppimismotivaatioon ja asenteisiin myönteisellä tavalla. Sen sijaan viihdeohjelmien katsomisella ei ole havaittu olevan samantyyppistä vaikutusta. Kuitenkin viihdeohjelmien katsomisella on todettu olevan opetusohjelmien ohella positiivinen yhteys sanavaraston laajenemiseen ja kielen oppimiseen.

Myös television katselulla ja tietokonepelien pelaamisella on havaittu olevan vaikutusta kognitiiviseen oppimiseen. Television tehon on todettu perustuvan siihen, että oppimisprosessi tapahtuu visuaalisen ja auditiivisen muistin avulla. Kun kuva vahvistaa sanallista viestiä, lapsen on helpompi sisäistää käsitelty informaatio, jolloin oppiminen on tehokkaampaa. Tietokoneen on todettu edistävän mieleenpalauttamista ja asioiden tunnistamista, koska lapset reagoivat koneen kautta syntyvään vuorovaikutukseen sosiaalisesti. Internet motivoi lapsia ja nuoria, koska sen avulla he voivat hakea itse aktiivisesti tietoa eri lähteistä. Internet auttaa myös lukutaidon ylläpitämisessä ja sen on todettu toimivan uuden innostuksen luojana tekstipohjaiselle medialle. Myös tietokonepelit voivat olla hyvin vaikuttavia ja tehokkaita oppimisen lähteitä. Viihdepelien on osoitettu kehittävän lasten kognitiivisia taitoja hyvin monipuolisesti. Pelaaminen kehittää lapsen visuospatiaalisia kykyjä, sillä on yhteyttä kehittyneempään kuvallisen informaation lukemiseen, tehokkaamman tarkkaavaisuuden jakamiseen useampien kohteiden kesken sekä taitoihin löytää sääntöjä ja kaavoja. Pelaamisen on todettu kehittävän kuvahavaintoihin reagoimista ja strategista ajattelua. (Salokoski & Mustonen 2007, 32 - 34.) Lisäksi pelaamiseen liittyy yhteistoiminnallisuutta, osaamista ja oppimista sekä monenlaisten keinojen ja koodien hallintaa (Jokinen & Pohjola 2007, 179).

Lapsen ajattelu tapahtuu kielen välityksellä. Kielen avulla lapsi jäsentää ympäristöään ja rakentaa maailmankuvaansa. Sen avulla voi myös rakentaa uusia maailmoja ja irrota todellisuudesta. Kieli on tärkeä osa oppimisprosessia. Sen avulla tuetaan lapsen ajattelun kypsymistä, sosiaalisten taitojen karttumista sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Tavoitteena on siis lapsen tunne-elämän, luovuuden ja itsetunnon vahvistuminen. Mediassa käytetyn kielen tulkitsemiseen vaaditaan perinteisen lukutaidon lisäksi erilaisten kuvien ja äänten tunnistamista ja tuottamista. Kielellä ei siis tarkoiteta ainoastaan puhuttua kieltä vaan myös kirjoitettua kieltä sekä kuvia ja symboleja. Median tarinat välittyvätkin lapselle niin kuvallisen, puhutun kuin kirjoitetun kielen avulla ja niiden sekoituksena. (Ruhala, Ritokoski & Niinistö 2008, 26 - 27.)

Pienet lapset ymmärtävät erilaisia merkkejä ennen kuin tunnistavat kirjaimia. Lukutaidon kehitys lähteekin liikkeelle visuaalisesta lukutaidosta ja etenee tekstin lukemiseen. Aluksi lapsi tunnistaa tiettyjä logoja ja oman nimensä, myöhemmin hän alkaa erotella sanoissa eri kirjaimia. Merkityksellistä tunnistamiselle on tällöin kirjainten muoto eli lapsi lukee sanan,

kuten merkin tai logon, muistinvaraisesti. Vähitellen hänelle selviää kirjoitetun ja suullisen kielen yhteys ja kielen rakenne. Tämän seurauksena kehittyy perinteisesti ymmärretty luku- ja kirjoitustaito. (Ruhala ym. 2008, 27.) Medioiden kyllästävä äärimmäisen visuaalinen maailma on kuitenkin asettanut lukutaidolle uusia haasteita ja laajentanut lukutaidon käsitettä. Se kattaa jo lähes kaikkien visuaalisten merkkien ja ärsykkeiden tulkinnan. Median käyttämä kieli muodostuu monista eri elementeistä, kuten kuvasta, äänestä, tekstistä, logoista, väreistä ja liikkeestä, ja ne voivat esiintyä joko yhdessä tai erikseen. Enää ei riitä, että ymmärtää ja osaa tuottaa kirjoitettua tekstiä, vaan on kyettävä tunnistamaan erilaisia merkkejä ja kuvia sekä osattava ilmaista mielipiteensä myös kuvallisesti esimerkiksi verkossa. (Ruhala ym. 2008 26 - 27.)

Lukutaidon saavuttaminen on tärkeä etappi mediasuhteessa ja mediaymmärryksen kehittämisessä (Salokoski & Mustonen 2007, 22). Medioiden kyllästävässä maailmassa onkin noussut esille kysymys television katselun vaikutuksista lukutaidon kehittymiseen. Television katselu on kaikkialla maailmassa lasten ja nuorten yleisimpiä vapaa-ajanviettotapoja. Kansainvälisesti verraten lukutaidon keskimääräisen tason ja television katselun välinen yhteys ei näytä kovin voimakkaalta. Suomessa yhteys on kuitenkin voimakkaampi 14-vuotiaiden kuin 9-vuotiaiden joukossa. Tämä johtuu ulkomaisten ohjelmien tekstittämisestä, joka vaatii sujuvan ja suhteellisen nopean lukutaidon. Näin ollen 9-vuotiailla televisiota paljon katsovilla suomalaislapsilla on korkeampi taitotaso kuin televisiota vähemmän katsovilla. Sen sijaan nuorten lukutaitoon, jolle asetetaan jo suuremmat vaatimukset, television katselulla ei ole myönteisiä vaikutuksia, vaan runsas katselu on pikemminkin yhteydessä heikkoon taitotasoon. (Linnakylä 1995, 117 - 120.)

Kuvaviestinnän lisääntyminen ja erityisesti sen väkivaltainen ja kaupallinen sisältö saa miettimään, kuinka lapsia voisi suojella medialta ja sen vaikutuksilta (Saarinen, Ruoppila & Korkiakangas 1991, 190.) Esimerkiksi uutisten välityksellä kotiin tulee lapsille sopimatonta materiaalia, kuten sotakuvia. Lapsen ikätasolle sopimattomien seksiin liittyvien kohtausten näkeminen voi olla haitallista etenkin seksuaaliselle kehitykselle ja identiteetin rakentumiselle. Sukupuolisuuteen ja aikuisen seksuaalisuuteen liittyvät asiat hämmentävät lasta, eikä hän vielä kykene käsittelemään niihin liittyviä kysymyksiä. (Niinistö ym. 2006, 25 - 26.) Tästä syystä vanhempien tulee toimia lastensa mediankäytön "suodattimina" ja sopia yhdessä lasten kanssa, millainen mediasisältö on sallittua ja millainen kiellettyä.

Saarisen, Ruoppilan ja Korkiakangas mukaan (1991, 190 - 191) televisiosta on tullut tietynlainen syntipukki, johon liitetään monia yhteiskunnan ja kasvatuksen ongelmia. Tämä johtuu siitä, että kuvan oletetaan vaikuttavan suuremmin ja emotionaalisemmin kuin lukemalla välittyvän aineksen. Tämä koskee erityisesti lapsia, jotka eivät välttämättä ymmärrä näkemäänsä kuvaa, koska television katselemiseen ei vaadita oppimista kuten esimerkiksi lukemiseen. Luetusta tekstistä lapsi muodostaa mielikuvat itse, jolloin käytössä ovat psyyken omat

puolustusmekanismit (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 21). Lisäksi passiivisen televisionkat-
selun on todettu olevan haitallisempaa kuin aktiivisen, koska se ei ole kontrolloitua ja jää
sitien helposti käsittelemättä lapsen kanssa (Niinistö ym. 2006, 57).

4.2 Fyysiset vaikutukset

Mediaa lasten arjessa on kritisoitu erityisesti sen passivoivasta vaikutuksesta suhteessa liikku-
miseen ja vapaaseen leikkiin. Television katselun pelätään lisäävän lihavuutta sen viedessä
aikaa esimerkiksi liikuntaharrastuksilta. Tutkimukset osoittavat television katselulla ja tietokone-
peliin pelaamisella olevan yhteyttä lasten ja nuorten ylipainoisuuteen. Esimerkiksi tele-
vision katselun on havaittu vaikuttavan lasten ruokailutottumuksiin: mitä enemmän he katso-
vat televisiota, sitä enemmän he syövät mainostettuja pikaruokia ja välipaloja. Liikunnan vä-
häisyyden ja lihavuuden lisäksi lapsilla on havaittu myös muita fyysisiä oireita, jotka johtuvat
esimerkiksi tietokonepeliin pelaamisesta ergonomiasta ja kuvaruudun intensiivisestä tuijot-
tamisesta. Näitä ovat muun muassa niska- ja selkäsäröt, silmien väsyminen sekä rannekiput.
Samoin tiettyjen lihassairauksien on osoitettu olevan yhteydessä pelaamisen määrään. On-
gelmana nähdään myös se, että lapset ovat pelaamisen takia vähemmän ulkona. (Salokoski &
Mustonen 2007, 69 - 70.)

Mediankäytön on todettu olevan yhteydessä lasten ja nuorten vireystilaan ja väsymykseen.
Televisio lastenhuoneessa on merkittävä ennustaja unihäiriöille ja unen vähäiselle määrälle.
Lisäksi pelaamisen ja television katselun on todettu häiritsevän nukahtamista ja lisäävän pit-
käkestoisten unihäiriöiden riskiä. Sen on myös todettu lyhentävän väsymystä poistavaa REM-
unen vaihetta. Tutkimukset osoittavat, että pelaaminen vaikuttaa myös sydämen sykkeeseen,
verenpaineeseen, sydämen supisteluun ja lepoaiheeseen sekä energian kulutukseen. (Salokoski &
Mustonen 2007, 71.)

Lasten ja nuorten tarkkaavaisuushäiriöiden on oletettu johtuvan sekä geneettisistä että ympä-
ristöllisistä tekijöistä. Media on ympäristötekijä, joka vaikuttaa lasten käyttäytymiseen jo-
ko toimintaa tukien tai sitä heikentäen. Tarkkaavaisuus- ja ylivilkkaushäiriö ADHD on usein
liitetty peliongelmiin. Tutkimukset ovat osoittaneet, että runsas Internetin käyttö ja tietokone-
peliin pelaaminen ovat yhteydessä ADHD:n oireisiin. On kuitenkin otettava huomioon, että
tutkimukset eivät ole osoittaneet varsinaisia syy-yhteyksiä pelaamisen ja ylivilkkauksen välillä.
Ei siis tiedetä, lisääkö pelaaminen ADHD:n oireita, vai viihtyvätkö ne lapset ja nuoret, joilla
kyseisiä oireita on, enemmän pelien ääressä ja onko heidän vaikeampi hallita pelaamisensa
määrää. (Salokoski & Mustonen 2007, 72.)

Tietotekniikalla on todettu olevan myös myönteisiä vaikutuksia lasten fyysiseen kehitykseen.
Monet tietokonepelit kehittävät motorisia taitoja ja sensorista osaamista (Partanen & Lahi-

kainen 2008, 73 - 74). Motoriikka on kehon liikkeiden hallintaa ja se jaetaan hienomotoriikkaan ja karkeamotoriikkaan. (Eronen ym. 2002, 159 - 161.) Tietokoneen ja erilaisten peliohjainten käyttö voi kehittää lapsen hienomotoriikkaa. Pelaaminen saattaa toimia myös rauhoittavana tai oppimista tukevana toimintana, sillä pelien visuaalisuus, nopeat liikkeet ja vaadittava keskittyminen voivat pitää otteessaan myös tarkkaavaisuus- ja keskittymishäiriöistä kärsivän lapsen tai nuoren (Salokoski & Mustonen 2007, 72).

Muhosen mukaan (2001, 53) tietokone voi tarjota lapselle lähikehityksen vyöhykkeen, koska sen avulla lapsi voi tehdä asioita, joihin ei muuten kykenisi. Lähikehityksen vyöhyke on tutkija Lev Vygotskyn luoma käsite, jolla tarkoitetaan tilaa yksilön jo saavuttaman ja seuraavan kehitystason välillä. Myös kouluopetuksen on havaittu olevan tehokkainta lähikehityksen vyöhykkeellä. (Eronen, Kalakoski, Kanninen, Katainen, Kauppinen, Laarni, Lähdesmäki, Oksala, Paavilainen & Penttilä 2001, 92 - 93.) Hyvä esimerkki tästä on kirjoittaminen, sillä lapsi, jolle kirjainten muodostaminen paperille on hankalaa, voi oppia kirjoittamaan tietokoneen avulla ainoastaan nappeja painamalla. Tämä kävi ilmi myös toimiessani seurakunnan päiväkerhossa lastenohjaajana. Eräs lapsi kertoi osaavansa kirjoittaa sujuvasti koneella, vaikkei kirjoittanut vielä käsin kuin muutamia sanoja.

4.3 Sosiaaliset vaikutukset

Puhuttaessa median ja tietotekniikan vaikutuksista lapsiin on miellelyhtymä usein negatiivinen. On kuitenkin muistettava, että ne tuovat tullessaan myös paljon positiivisia asioita. Parhaimmillaan tietotekniikalla ja medialla voi olla myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi lasten sosiaaliseen kasvuun. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 208.) Internetin sosiaalisten vaikutusten myönteisiä puolia puolustavat tutkijat väittävät, että sitä käyttävät ovat sosiaalisempia kuin ne, jotka eivät käytä. Internet myös vahvistaa uudenlaisen sosiaalisuuden ohella perinteisiä suhteita ja sosiaalisuutta. Internetin sanotaan myös vaikuttavan myönteisesti henkiseen hyvinvointiin ja ehkäisevän yksinäisyyttä ja masentuneisuutta. Lasten mediankäyttö on usein yhteisöllistä ja luovaa toimintaa, mikä pikemminkin tukee kuin estää osallisuutta. (Jokinen & Pohjola 2007, 177 & 186 - 187.)

Median kautta voi oppia muun muassa suvaitsevaisuutta, tasa-arvoa ja aktiivista osallistumista tai vaikuttamista. Virtuaaliset ystävät voivat auttaa identiteettityöskentelyssä ja antaa roolimalleja. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 208.) Lapset käyttävät Internetiä tietolähteenä ja pelit edellyttävät aktiivisia ongelmanratkaisutaitoja ja yhteistoiminnallisuutta (Pohjola & Johnson 2009, 17). Yhteiset kiinnostuksen ja keräilyn kohteet kuten Pokemonit ja Simmsit luovat mahdollisuuksia sosiaalisuuteen ja lasten yhteiseen kulttuuriin. Ne ylittävät usein iän, sukupuolen ja paikallisen kulttuurin jaot. Internet mahdollistaa jopa maantieteellisten erojen poistamisen. Tämä kehittää lapsen sosiaalisia taitoja, neuvot-

telukykyä, itsetuntoa ja suvaitsevaisuutta. (Partanen & Lahikainen 2008, 73 - 74.) Suorannan (2001, 27) mukaan Internet ja muut median välineet voivat edustaa lapsille voimallisia itseilmaisun, vaikuttamisen, vuorovaikutuksen ja tutkimuksen välineitä ja näin ollen olla positiivisia vaikuttajia. Media tarjoaa lapsille myös sijaiskokemuksia ja samaistumisen kohteita. Niiden avulla kehittyvät roolinottotaidot ja empatiakyky. (Kokkonen 2008, 18.)

Sosiaalisella ympäristöllä ja virikkeillä on merkittävä vaikutus lapsen suotuisaan kehitykseen (Salokoski & Mustonen 2007, 31). Lasten ja nuorten yksi keskeisimmistä median käyttösyistä ovat sosiaaliset motiivit. Vertaisryhmän viestinnän merkitys kasvaa iän myötä. Pienet lapset eivät osaa hyödyntää vielä niin hyvin mediatekniikkaa sosiaalisessa viestinnässä kuin nuoret. Lapsen sosiaalisen kehityksen myötä hän kuitenkin oppii vertaamaan itseään muihin, jolloin lapsen mediakäyttytymiseen vaikuttavat jo hyvin keskeisesti ikätoverien mediavalinnat. Tutkimukset osoittavat, että lasten mielestä hyvien ohjelmien kriteerit eivät liity ainoastaan ohjelmasisältöön, vaan hyvä ohjelma on sellainen, jota on hauska katsoa yhdessä kavereiden tai perheen kanssa. (Salokoski & Mustonen 2007, 74.)

Myös opetusneuvos Kari Nyyssölän mukaan (2008, 112) medially on yhteisöllinen rooli. Hän kirjoittaa, että mediasta on tullut keskeinen paikka kokea yhteisöllisyyttä, sillä media voi rakentaa niin sanottuja kuviteltuja yhteisöjä, joissa ihmiset tuntevat kuuluvansa yhteen, vaikka he eivät ole fyysisesti tavanneet toisiaan. Esimerkiksi kansakuntaa voidaan pitää tällaisena kuvitteellisena yhteisönä. Tällöin televisiouutisten katselussa tärkeintä ei ole niinkään informaation saaminen, vaan yhteisen maailmankuvan ja yhteisön vahvistaminen. Myös Kantolan mukaan (1996, 159) mediaa ja sen uutisia voidaan tarkastella yhteydessä ympäristöönsä, sijoitettuna siihen sosiaaliseen ja kulttuuriseen tilaan, jossa ne kerrotaan. Tästä näkökulmasta uutiset voidaan nähdä yhteisöllisesti, yhteisten kokemusten ja elämysten jakamisena ja moderneina nuotiotarinaina.

Kommunikaatio on merkittävä syy käyttää Internetiä, sillä erilaiset yhteisöt ja galleriat mahdollistavat yhteydenpidon kavereiden kesken. Tutkimukset osoittavat, että esimerkiksi kuvagallerioissa nuorten toisilleen ilmaisemat positiiviset kommentit kohentavat nuorten itsetuntoa. Myönteisiä kommentteja annetaan paljon enemmän Internetissä kuin oikeassa elämässä, koska tällaiset tunteet on helpompi ilmaista kirjoitetussa muodossa kuin sanomalla ääneen. Erilaisiin verkkopeliyhteisöihin kuulumisen mahdollistaa pitkäkestoisten, yhteistyöhön ja luottamukseen perustuvien sosiaalisten verkostojen luomiseen. Samaan yhteisöön kuuluu hyvin heterogeenistä joukkoa. Yhteyksiä pidetään pääasiassa teknologian välityksellä, mutta osa yhteisöistä tapaa toisiaan myös kasvotusten. (Salokoski & Mustonen 2007, 74 - 76.)

Mustosen ja Pulkkisen teoksessa *Sosiaalinen alkupääoma ja tietotekniikka* (2003, 47 - 51) kerrotaan tietotekniikan mahdollisuuksista ja riskeistä lapsen sosiaalisen kehityksen kannalta.

Tutkijat pitävät tietotekniikan tuomina merkittävänä mahdollisuuksina digitaalista tasa-arvoa, yhteistoimintaa, uusia oppimis- ja viestintäympäristöjä sekä virtuaalisia ystäviä. Samat aiheet voivat heidän mukaansa kuitenkin kääntyä myös riskitekijöiksi. Esimerkiksi virtuaaliset ystävät voivat parhaassa tapauksessa auttaa lapsen identiteettityöskentelyssä ja luoda luottamuksen tunnetta. Todellisuudessa virtuaaliset ihmissuhteet eivät kuitenkaan ole aina hyväksi, sillä Internetin välityksellä saatu tieto toisesta ihmisestä ei välttämättä olekaan paikkaansa pitävää. Tällaisissa tapauksissa lapsi voi helposti yhdistää kokemansa petoksen myös muuhun todellisuuteen ja hänen luottamuksensa ihmisiä kohtaan voi saada kolauksen.

Vuorovaikutteinen media on tuonut uusien mahdollisuuksien lisäksi myös uusia haittavaikutuksia, kuten nettikiusaamisen. Kiusaamisen muotoja voivat olla esimerkiksi syrjintä, pilkkaaminen, seksuaalisesti häiritsevät kommentit, kuvien luvaton käyttö tai manipuloiminen ja uhrin nimellä esiintyminen. Yleisimpiä pilkan aiheita ovat uskonto ja elämänkatsomus sekä rasistiset teemat. Koska Internetissä kommunikaatio tapahtuu usein anonyymisti, kynnyksensä sopimattomaan käytökseen ja aggressioon on matalampi kuin kasvotusten. (Salokoski & Mustonen 2007, 78 - 79.)

Yksi keskeisiä syitä median seurassa viihtymiseen on parasosiaalisuus. Kun mediankäyttäjä luo eräänlaisen ystävyysuhteen tai muun sosiaalisen suhteen mielikuvituksensa tasolla mediahahmojen kanssa, on kyse parasosiaalisuudesta. Kun pieni lapsi luo parasosiaalisen suhteen fiktiiviseen henkilöhaamoon, hän ei välttämättä ymmärrä hahmon fiktiivisyyttä. Kuitenkin myös aikuiset ja vanhemmat lapset voivat kiintyä fiktiivisiin hahmoihin, vaikka ovat täysin tietoisia hahmon fiktiivisyydestä. Tällainen hahmo on heille tunnetasolla hyvinkin todellinen ja he haluavat seurata tämän "elämää" katsomalla säännöllisesti tiettyä televisiosarjaa tai lukemalla samasta henkilöhaamosta kertovia kirjoja. (Suoninen 2004, 69 - 70.)

Jos lapsi tai nuori seuraa tiiviisti johonkin sarjaan, sillä on luultavasti hänen psyykelleen tärkeä merkitys. Se ei kuitenkaan ole välttämättä huono asia. Esimerkiksi vanhempien voi olla hankalaa saada kontaktia murrosikäiseen nuoreen. Kyselemällä tai herättämällä keskustelua sulkeutuneen nuoren suosikkisarjasta on mahdollista saada hänet avautumaan ja puhumaan myös ongelmistaan. (Hietala 2007, 130 - 131.) Tutkimusten mukaan median kohtuullinen käyttö ei varsinaisesti aiheuta lapsissa passiivisuutta, mutta jos sen käytölle ei aseta rajoja, se voi aiheuttaa riippuvuutta. Tällöin muille harrastuksille, ulkoilulle ja leikille, ei jää riittävästi aikaa. (Salokoski 2007, 83.) Riippuvuuteen kuuluu pakonomaista käyttäytymistä, kiinnostuksen puutetta muuta tekemistä kohtaan sekä fyysisiä ja henkisiä oireita, kuten levottomuutta ja ärtyisyyttä, jos pelaaminen estyy (Mustonen 2001, 166). Mediariippuvuus voi häiritä arkirutiineista suoriutumista ja sosiaalisia suhteita. Se voi myös aiheuttaa itsehillinnän katoamista ja riitelyä muiden perheenjäsenten kanssa. (Salokoski 2007, 83.) Lasten mediankäyttöä tulisi valvoa ja tarvittaessa rajoittaa sekä määrällisesti että laadullisesti (Niinistö ym. 2006, 22).

Aikuisen täytyy kuunnella ja seurata lasta myös mediankäyttötilanteen jälkeen. Media voi jollakin lapsella lisätä väkivaltaista käytöstä, kun taas toinen lapsi saattaa lamaantua näkemästään. Lapselle pelottavaa voi olla mikä tahansa, ja se on otettava vakavasti. (Niinistö ym. 2006, 31 - 32.) Salokosken mukaan (2007, 84) lapselle merkittävään mediamaailmaan ei saa suhtautua "sehän on vain peliä" -asenteella. Muutoin lapsi voi kokea aikuisen vähättelevän häntä, eikä hän ole enää jatkossa halukas kertomaan mahdollisista peloistaan, ahdistuksistaan tai iloistaan, joita hän median välityksellä kokee.

On myös tärkeää käydä yhdessä läpi, miten lapsi voi toimia, jos hän näkee jotain pelottavaa. Lapselle tulee korostaa, että aikuiselle voi aina tulla kertomaan peloistaan. Myöskään kavერიporukassa lapsen ei tarvitse tehdä tai katsoa mitään sellaista, mikä tuntuu pelottavalta. Lapselle tulee kertoa, että myös kavereille on voitava sanoa ei. Elokuvilla on Suomessa valtion elokuvantarkastamon (VET:n) asettamat ikäraajat. Ne ovat 3, 7, 11, 13, 15, ja 18 vuotta. Ikäraajat eivät ole suosituksia, vaan ne ovat lain velvoittamia rajoituksia lasten suojelemiseksi. Ikäraajat kieltävät myös elokuvan luovuttamisen, myymisen, vuokraamisen tai lainaamisen ikärajaa nuoremmalle lapselle tai nuorelle. (Niinistö ym. 2006, 31 - 32 & 56 - 57.)

Mediaväkivalta vaikuttaa eri kehitysvaiheessa oleviin lapsiin eri tavoin. Mitä pienempi lapsi on, sitä vähemmän hänellä on keinoja käsitellä näkemäänsä. Erityisen haitallista mediaväkivalta on väkivaltaa hyväksyvässä ympäristössä eläville lapsille. (Niinistö ym. 2006, 25 - 26.) Mustosen (2002, 60) mukaan riskiryhmässä ovat ne lapset, joilla leikin ja oikean aggression raja häviää. Hänen mukaansa on tärkeää muistaa, että rajukin leikki on aivan eri asia kuin toisten vahingoittaminen. Itseasiassa aggressiivisen käyttäytymisen läpikäyminen leikin avulla saattaa edistää itsehillinän kehittymistä ja aggressioiden kontrolloimista.

Tietotekniikan riskit perustuvat siihen, että sen kautta lasten elämään saattaa tulla ei-suotuisia vaikutteita, joista aikuiset eivät ole tietoisia. Mediamaailmassa ja Internetissä vallitsee elämäntyylien ja arvojen moninaisuus. Ongelmallisiksi ovat nousemassa uudet normit, joiden myötä hyväksytään itsekkyyttä ja aggressiivisuutta. Internetin kautta välitetään tehokkaasti niin eettistä kuin epäeettistä aineistoa, testattua ja ei-testattua tietoa, keskenään ristiriitaisia ideologioita, huhuja ja valheita. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille 2004, 208.) Huolestuneisuus mediasisällöistä on koskenut erityisesti lapsia ja nuoria, koska heidän on uskottu olevan herkkiä omaksumaan väkivaltaista käyttäytymistä ja stereotyyppisiä rooleja sarjakuvista, televisiosta ja elokuvista. (Saarinen ym. 1991, 190.) Itse lisäksi tähän listaan myös Internetin, jota pidetään nykyään jopa vahingollisempänä kuin televisiota lukuisten käyttömahdollisuuksiensa vuoksi.

5 TUTKIMUKSEN TAUSTOJA

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kvantitatiivisen tutkimuksen päiväkotiympäristöön. Tässä luvussa kerron tarkemmin eri menetelmistä, joita käytin opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta tehdessäni. Lisäksi kerron lyhyesti toimintaympäristöistä, joissa toteutin kyselyn.

5.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyöni päätavoite oli selvittää 3-6 -vuotiaiden lasten television käyttötottumuksia ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Kysely on kvantitatiivinen, koska se sisältää lähinnä määrällisiä kysymyksiä ja vain muutaman laadullisen kysymyksen. Kvantitatiivinen tutkimus kuvaa ja tulkitsee ilmiötä kehittämällä mahdollisimman tarkkoja mittausmenetelmiä ja soveltamalla tilastotieteen menetelmiä saatuihin aineistoihin (Kvantitatiivinen tutkimus 2010). Havaintoaineistoa tarkastelemalla pyrin ymmärtämään lasten television käyttötottumuksia ja mediakasvatusta yhteiskunnallisena ilmiönä.

Kyselyssä oli kaksi osiota. Ensimmäisessä osiossa kartoitin tutkimukseen osallistuvien lasten iän ja sukupuolen lisäksi televisiokäyttöön liittyviä tekijöitä. Pyrin selvittämään, kuinka paljon tutkimukseen osallistuva lapsi katsoo televisiota päivässä ja viikossa. Lisäksi olin kiinnostunut ohjelmasisällöistä. Tähän liittyen kyselyssä oli avoin kysymys ”kertokaa vapaasti, mitä ohjelmia kyselyyn osallistuva lapsi mielellään katsoo”. Tulosten avulla halusin selvittää, löytyykö monipuolisesta televisio-ohjelmatarjonnasta edelleen tietyt suosikit ja millä tavoin lapsen ikä ja sukupuoli vaikuttavat television katselumieltymyksiin vai vaikuttavatko ne lainkaan.

Toisessa osiossa halusin selvittää perheeseen liittyviä tekijöitä, kuten esimerkiksi kuinka paljon tutkimukseen osallistuvilla lapsilla on sisaruksia, millä vuosikymmenellä heidän vanhempansa ovat syntyneet, mikä on vanhempien koulutustaso ja ovatko vanhemmat yksinhuoltajia. Näitä perhetekijöitä käytin hyväkseni analysoidessani tutkimustuloksia. Vertailin, kuinka paljon niillä on vaikutusta lasten television käyttötottumuksiin. Kyselylomakkeen lopussa oli viisitoista mielipidekysymystä, joihin tuli vastata sen perusteella, onko vastaaja väitteen kanssa täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, hieman eri mieltä vai täysin eri mieltä.

5.2 Tutkimusympäristö

Tutkimuksen toteutusympäristöiksi valitsin kolme keravalaisista päiväkotia, koska opinnäytetyöni oli liitetty Meidän Kerava -hankkeeseen. Päiväkodit olivat Naavapuiston, Savion ja Päivolänkaaren päiväkodit. On tärkeää, että hankkeeseen ja siihen liittyvään tutkimukseen saatiin mukaan kodit ja erityisesti vanhempien näkökulma. Hain Keravan kaupungilta tarvittavan tutkimusluvan kyselyn toteuttamista varten. Esitin aiheeni ja kerroin opinnäytetyöni olevan

osa keravalaisista yhteisöllisyshanketta. Liitin hakemukseen alustavan kyselylomakkeen lisäksi lyhyen kuvauksen opinnäytetyöstäni ja Meidän Kerava -hankkeesta, ja lähetin sen Keravan kaupungin koulutusjohtaja Tiina Larssonille. Hoidin myös lupa-asian Savion, Naavapuiston ja Päivölänkaaren päiväkotien johtajan kanssa. Salassapidon vuoksi käsittelin tutkimustuloksia luottamuksellisesti ja niin, ettei niistä ole mahdollista tunnistaa yksittäisiä henkilöitä tai perheitä.

Sekä Naavapuiston että Savion päiväkodeissa oli tutkimuksenteon aikaan 23 lasta iältään 3-5 -vuotiaita. Tämän lisäksi Saviolla oli 15 esikoululaista. Päivölänkaaren päiväkodin lapsista yli 60 kuului kyseiseen ikäryhmään. Lähetettyjä lomakkeita oli siis yli 100 ja niistä palautui 48. Päivölänkaaresta palautui 25 lomaketta, Saviolta 14 ja Naavapuistosta 9. Kerroin tutkimuksen luonteesta päiväkotien työntekijöille, jotta he voisivat antaa siitä vanhemmille mahdollisimman paljon tietoa. Kyselyyn vastaaminen tapahtui nimettömästi ja oli täysin vapaaehtoista.

5.3 Aineiston analysointi

Aloitin purkamalla aineiston määrälliset tulokset tilastomuotoon ja syöttämällä ne SPSS-tilastolaskentaohjelmaan. Pyrin selvittämään, mikä tutkimustuloksissa oli olennaista ja mikä satunnaista. Koska kyseessä oli määrällinen tutkimus, pyrin havainnollistamaan tuloksia erilaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Tein sisällönanalyysiä avoimiin ja mielipidekysymyksiin liittyen. Pyrin nostamaan esiin aineistossa usein toistuvia, samansuuntaisia teemoja ja muusta aineistosta poikkeavia huomioita. Pyrin tuomaan esille myös aiheesta aiemmin saatua tutkimustietoa ja vertaamaan sitä omien tulosteni kanssa.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Aloitin tulosten analysoinnin syöttämällä kyselyllä kerätyt vastaukset SPSS-tilastolaskentaohjelmaan. Esittelen luvussa 6.1 tutkimuksen taustatekijöitä, eli lasten ikä- ja sukupuolijakaumat sekä vanhempien ikäjakaumat. Luvussa 6.2 pohdin perhetekijöiden yhteyttä lapsen television käyttötottumuksiin ristiintaulukoinnin ja erilaisten diagrammien avulla. Luvussa 6.3 käsittelen vanhempien vastauksia mielipidekysymyksiin liittyen.

6.1 Taustatekijät

Koska kysely toteutettiin loppukevällä, oli suuri osa esikoululaisista täyttänyt jo seitsemän vuotta. Valtaosa tutkimuksessa mukana olleista lapsista oli kuusivuotiaita.

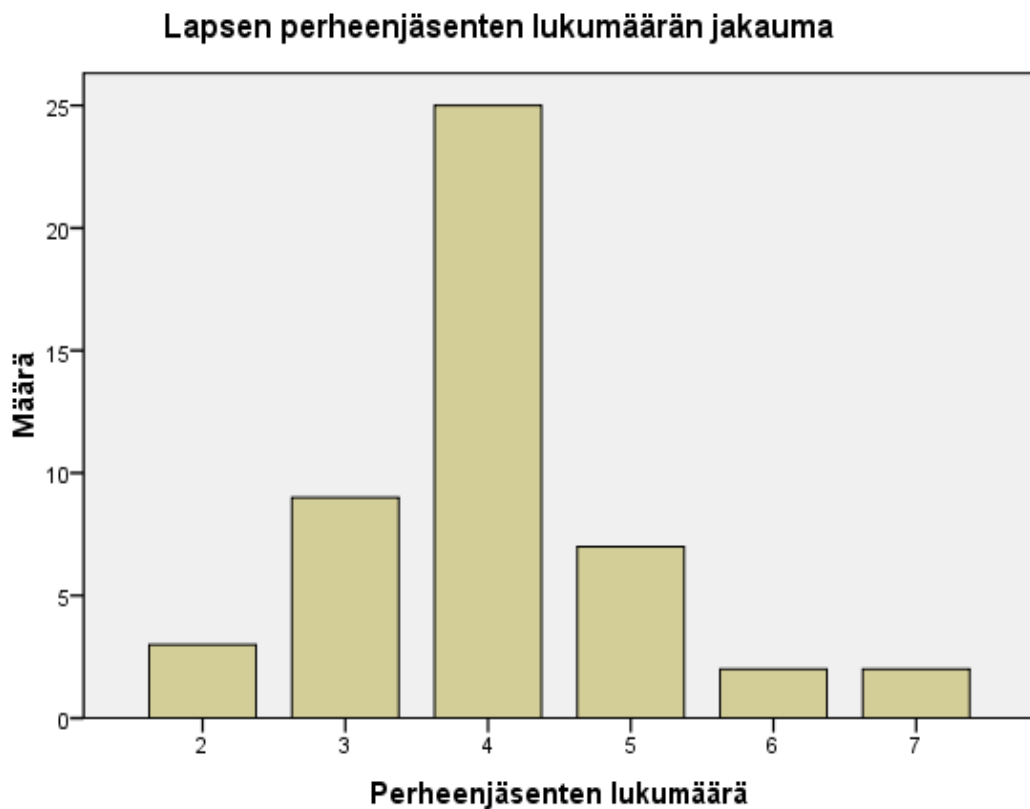
Taulukko 1. Lasten sukupuolijakauma

	Määrä	Prosenttia
Tyttö	23	47,9
Poika	25	52,1
Yhteensä	48	100,0

Taulukko 2. Lasten ikäjakauma

	Määrä	Prosenttia
3v.	4	8,3
4v.	8	16,7
5v.	10	20,8
6v.	16	33,3
7v.	10	20,8
Yhteensä	48	100,0

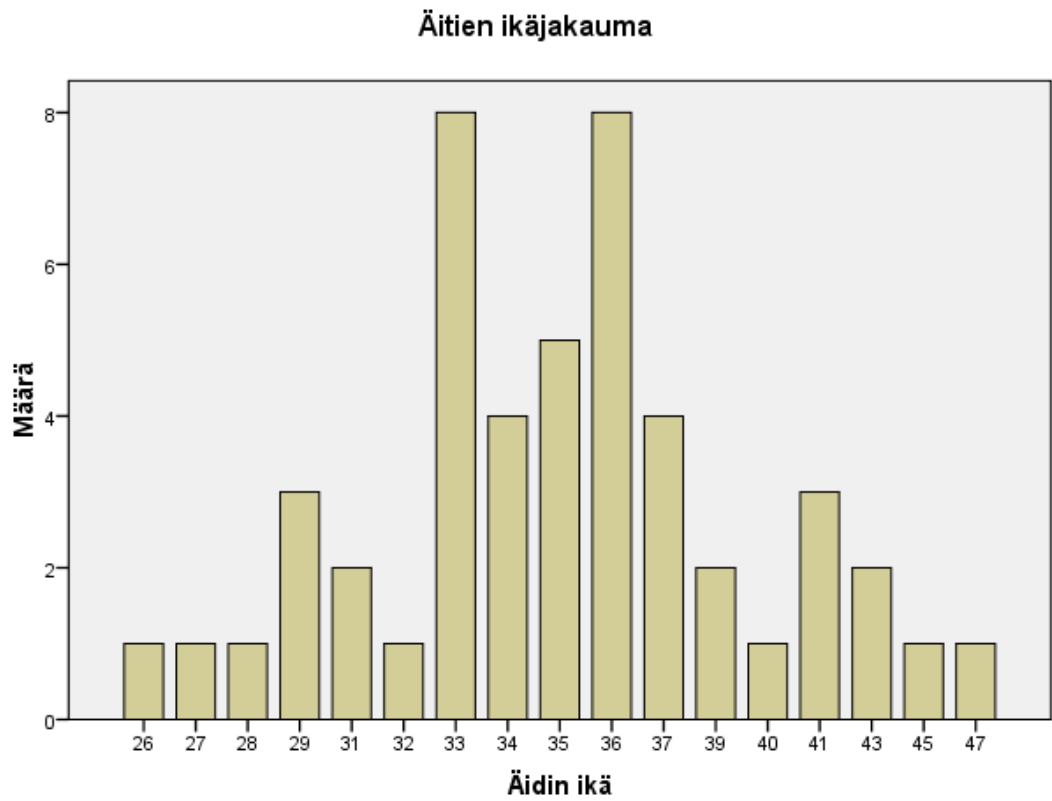
Perheenjäseniksi on tässä laskettu kyselyyn osallistunut lapsi, tämän kanssa samassa taloudessa asuvat sisarukset tai sisarpuolet sekä tämän kanssa samassa taloudessa asuvat vanhemmat. Kyselyyn osallistuneiden lasten vanhemmista vain kolme äitiä oli yksinhuoltajia. Tämä käy ilmi diagrammin vasemmanpuoleisesta pylväästä. Yksinhuoltajaisia ei ollut. Suppean otannan vuoksi en voinut ristiintaulukoimalla verrata, katsovatko yksinhuoltajien lapsen televisiota enemmän kuin kahden vanhemman perheessä elävät lapset. Näissä kolmessa tapauksessa näin ei ollut. Vaikka olisikin ollut, oli otanta liian pieni, jotta voitaisiin tehdä yleistyksiä suuntaan tai toiseen.

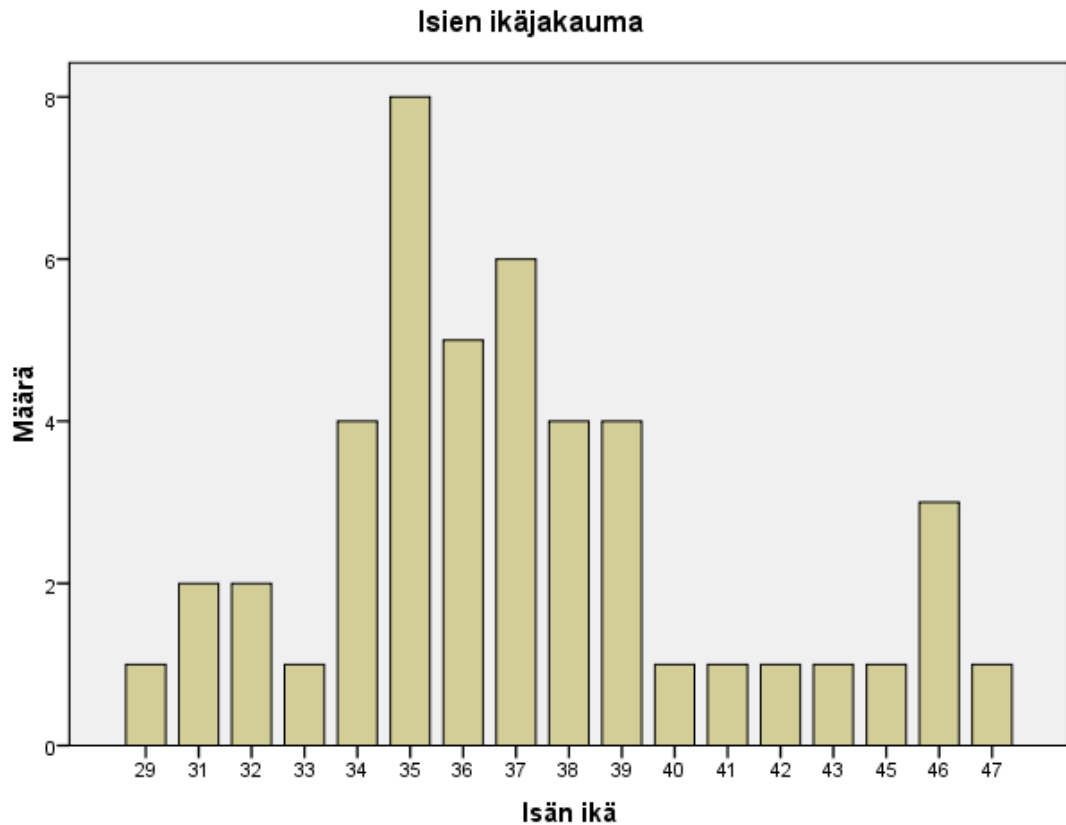
Diagrammi 1. Lapsen perheenjäsenten lukumäärän jakauma

Yllä olevasta diagrammista käy ilmi, että suurimmalla osalla kyselyyn osallistuneista lapsista oli nelihenkinen perhe. Monet olivat myös ainoita lapsia, jolloin perheenjäsenten lukumäärä on kolme. Diagrammi osoittaa, että kuusihenkiä perheitä oli kaksi, mutta todellisuudessa molemmat kyselyyn osallistuneet lapset olivat saman perheen lapsia. Seitsemihenkiä perheitä oli kaksi. Toisessa seitsemihenkisessä perheessä ei katsottu televisiota lainkaan. Lisäksi tämän vastaajan mielipidekysymysten vastaukset olivat jyrkästi mediavastaisia. Tämän voisi päätellä johtuvan esimerkiksi uskonnollisesta vakaumuksesta, sillä eräät herätysliikkeet ovat kielteisiä television katselun suhteen.

Suurin osa vastaajien äideistä oli tutkimuksen tekohetkellä 33-37 -vuotiaita. Nuorin äideistä oli 26-vuotias. Yllätyin, ettei joukossa ollut yhtään alle 22-vuotiaana äidiksi tullutta. Tämä saattoi johtua otannan pienuudesta. On myös mahdollista, että nuorimmat äidit ovat jättäneet vastaamatta kyselyyn.

Diagrammi 2. Äitien ikäjakauma

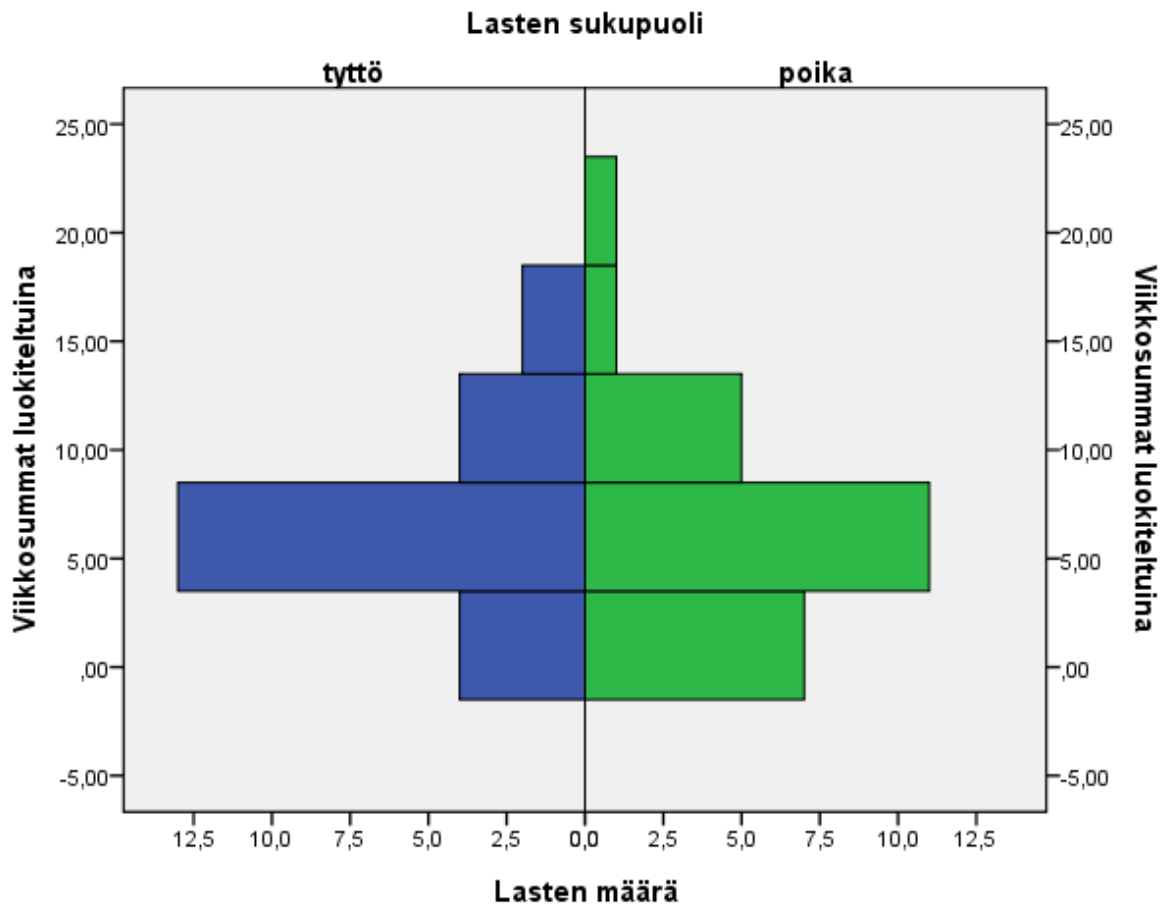
Diagrammi 3. Isien ikäjakauma

Yllä olevasta pylväsdiagrammista käy ilmi, että isien ikäjakauma oli hieman suppeampi, 29-47 vuotta. Valtaosa isistä oli 34-39 -vuotiaita. Myöskään isien joukossa ei ollut niin sanottuja teini-isiä.

Tutkimusta tehdessäni pohdin ovatko nuoremmat, enemmän tietotekniikkaan ja mediaan perehtyneet vanhemmat suopeampia omien lastensa mediankäyttöä kohtaan. Toisaalta nuorilla vanhemmilla on enemmän tietoa mediankäytön riskeistä ja mediakasvatuksesta, jolloin asia voi olla myös päinvastoin.

6.2 Perhetekijöiden yhteys alle kouluikäisen lapsen television käyttötottumuksiin

Lasten mediankäyttö on moninainen ilmiö, johon vaikuttavat lapsen yksilölliset ominaisuudet, perhe, sosiaalisten yhteisöjen rakenteet sekä sosiokulttuurinen taso. Yksilöllisiä ominaisuuksia ovat muun muassa lapsen kognitiivinen kehitys, kiinnostuksen kohteet ja motivaatio. Perheeseen liittyen olennaista on perheen rakenne, mediankäyttö, rajoitukset median suhteen ja sosiaalinen vuorovaikutus. Sosiaalisten yhteisöjen rakenteissa vaikuttavat vanhempien työ, koulu, televisio-ohjelmatarjonta ja kanavien määrä. Sosiokulttuurisella tasolla tarkoitetaan muun muassa vanhempien koulutusta ja asemaa sekä perheen kulttuurista taustaa. (Korhonen 2008, 25.)

Diagrammi 4. Lasten sukupuolijakauma ja television viikoittaiset katselumäärät luokiteltuina

Yllä olevasta diagrammista voidaan päätellä, että erot tyttöjen ja poikien television katselun viikkomäärissä eivät tässä otannassa osoittautuneet merkittäviksi. Diagrammista käy ilmi muun muassa se, että televisiota eniten, noin 21 tuntia viikossa katsova lapsi, on poika. Lisäk-

si käy ilmi, että suurin osa kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsista katsoo televisiota keskimäärin alle kymmenen tuntia viikossa.

Selvitin myös mediankäytön liittyviä eroja tyttöjen ja poikien välillä. Yksi selvistä eroista koskee liikkuvan kuvan ja kirjoitetun tekstin kuluttamista ja arvostusta. Kaiken kaikkiaan pojat näyttävät arvostavan kuvaa, liikettä ja erikoistehosteita tyttöjä enemmän. Pojat ovat kuivallmaisullisesti kokeilevampia ja rohkeampia kuin tytöt. Esimerkiksi Internet-sivustoilla pojat pitävät selvästi tyttöjä tärkeämpiä sivustojen valokuvia, äänitiedostoja, videoklippejä ja animaatioita. Musiikkivideoissa ja mainoksissa pojat pitävät tyttöjä enemmän erikoistehosteista ja trikeistä. Tytöille taas tekstit, tarinat ja nuorten omat kertomukset ovat tärkeämpiä. (Media nuorten arjessa 2010.)

Seuraavalla sivulla on ristiintaulukoitu kyselyyn osallistuneen lapsen sisarusten lukumäärä ja television viikoittaiset katselumäärät. Television katselumäärät on luokiteltu viiteen eri ryhmään. Ensimmäinen ryhmä (ryhmä 1) koostuu televisiota 0-5 tuntia viikossa katsovista lapsista. Toisen ryhmän (ryhmä 6) lapset katsovat televisiota 5,01-10 tuntia viikossa. Kolmannen ryhmän (ryhmä 11) lapset viettävät 10,01-15 tuntia television ääressä viikoittain. Neljännessä ryhmässä (ryhmä 16) katsotaan televisiota 15,01-20 tuntia viikossa ja viidennessä eli viimeisessä ryhmässä (ryhmä 21) televisiota katsotaan 20,01-25 tuntia viikossa. Vasemmassa reunassa näkyy tutkimukseen osallistuneen lapsen sisarusten lukumäärä.

Taulukko 3. Lapsen sisarusten lukumäärä * Viikoittaiset television katselumäärät luokiteltuina

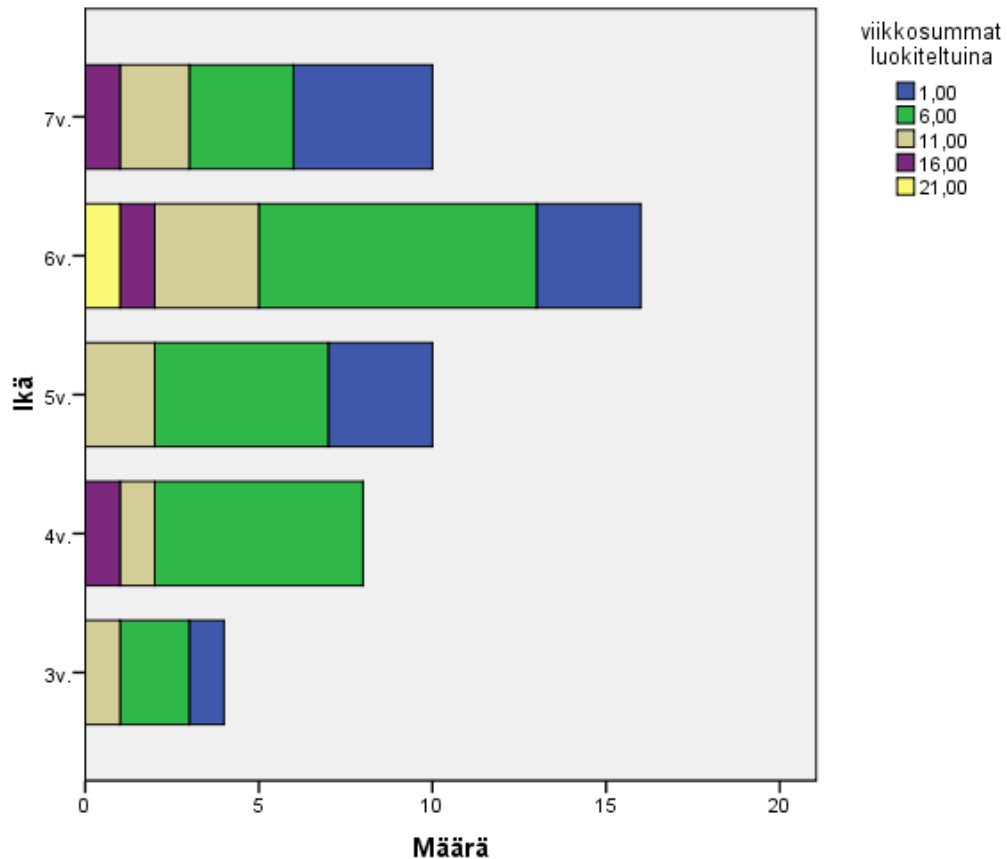
		Viikoittaiset summat luokiteltuina					
		1,00	6,00	11,00	16,00	21,00	Total
Lapsen sisarusten lukumäärä	0	3	5	1	1	1	11
	1	5	15	4	2	0	26
	2	2	2	3	0	0	7
	3	0	2	0	0	0	2
	4	1	0	1	0	0	2
	Yht.	11	24	9	3	1	48

Ristiintaulukoinnista ilmenee, että viidenteen, televisiota 20,01-25 tuntia katsovien lasten ryhmään, kuuluu vain yksi lapsi. Hän on perheensä ainoa lapsi. Tässä aineistossa näyttäisi siltä, että monilapsisissa perheissä ei katsota televisiota yhtä paljon kuin esimerkiksi kahden lapsen perheissä. Mitään yleistystä ei kuitenkaan voida tehdä näin pienen otannan perusteel-

la. Taulukon mukaan suurin osa lapsista, joilla ei ole sisaruksia, katsoo televisiota alle kymmenen tuntia viikossa. Vastaajista enemmistö kuului kaksilapsiseen perheeseen. Näistä lapsista yli puolet katsoi televisiota 5,01-10 tuntia viikossa. Vain neljässä perheessä katsottiin televisiota yli 15,01 tuntia viikossa.

Perehdyin Valkosen, Pennosen ja Lahikaisen (2005, 54, 64 - 65) tekemään tutkimukseen 5-6 -vuotiaiden lasten televisionkäytöstä. Se perustuu Suomen Akatemian "Lasten hyvinvointi ja media kulttuurisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa" -hankkeessa kerättyyn tutkimusaineistoon. Aineisto koostuu umpimähkäisesti valittujen 5-6 -vuotiaiden lasten haastatteluista ja heidän vanhemmilleen osoitetuista kyselyistä. Haastattelut ja kyselyt toteutettiin keväällä 2003 Helsingissä ja Tampereella. Tutkimukseen osallistuneet lapset käyttivät vanhempien mukaan päivittäin aikaa television katseluun keskimäärin 1,4 tuntia. Toisen suomalaisen tutkimuksen mukaan vuonna 2009 keskimääräinen suomalainen katsoi televisiota 2 tuntia 57 minuuttia vuorokaudessa. Tähän keskiarvoon ei kuitenkaan ole laskettu alle kymmenenvuotiaita lapsia. (Näin suomalaiset katsovat tv:tä tunneittain - katso käyrä ja hurja iltapiikki. Viitattu 29.4.2010). Yhdysvalloissa lasten vastaavaksi luvuksi on saatu 3, 6 tuntia päivässä. Eurooppalaisissa lapsi- ja nuorisotutkimuksissa suomalaislasten television katselu asettuu keskilivelle. (Valkonen, Pennonen & Lahikainen 2005, 54 & 64 - 65.)

Suomalaislapsista yli 84% on ilmoittanut katsovansa televisiota yli tunnin tavallisena koulupäivänä (Linnakylä 1995, 117 - 120). Tilastokeskuksen tekemän tutkimuksen mukaan suomalaiset 4-9 -vuotiaat lapset katsoivat televisiota vuonna 2005 keskimääräisenä päivänä keskimäärin 64 minuuttia päivässä. Lisäksi 4-9 -vuotiaat käyttivät videoiden ja DVD-tallenteiden katseluun 24 minuuttia päivässä. Television parissa kului siis keskimäärin 1 tunti ja 28 minuuttia päivässä. (Joukkoviestimet 2006 Finnish Mass Media 2006, 169 & 226.) Tämä tekisi viikossa noin 10 tuntia ja 16 minuuttia, joka on kutakuinkin samaa luokkaa omien tutkimustulosteni kanssa.

Diagrammi 5. Viikoittaisen television katselumäärän jakauma ikäryhmittäin

Yllä oleva diagrammi kuvaa ikäryhmittäin lasten viikoittaisia television katselumääriä. Viikkosummat on luokiteltu ryhmiiin 1 (0-5 h/vko), 6 (5,01-10 h/vko), 11 (10,01-15 h/vko), 16 (15,01-20 h/vko) ja 21 (20,01-25 h/vko). Diagrammista käy ilmi, että kolme- ja viisivuotiaiden ikäryhmissä ei katsota televisiota yli viittätoista tuntia viikossa. Neljävuotiaista kaikki viettivät yli viisi tuntia television parissa viikoittain. Televisiota yli 20,01 tuntia viikossa katsova lapsi on kuusivuotias. Diagrammi ei osoita, että tämän otannan lapsista vanhemmat katsoisivat televisiota enemmän kuin nuoremmat. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan television kulutus on kuitenkin Suomessa sitä suurempi, mitä vanhempi kuluttaja on. 10-14 -vuotiaat viettivät aikaa television parissa vuonna 2005 keskimäärin 86 minuuttia, 15-24 -vuotiaat 105 minuuttia ja yli 65 -vuotiaat jopa 256 minuuttia vuorokaudessa. (Joukkoviestimet 2006 Finnish Mass Media 2006, 169.)

6.3 Vanhempien näkemys lastensa mediankäytöstä ja mediakasvatuksesta

Kuten Suoranta, Lehtimäki ja Hakulinen (2001, 24) toteavat, lapset uivat erilaisten mediavälineiden ympäröimässä todellisuudessa kuin kalat vedessä. Uuden kokeileminen on lapsille luonnollista, toisin kuin se on aikuisille. Silti lapset tarvitsevat siihen aikuisen tukea. Ruhalan ja Salokosken (2008, 20) mukaan erilaisten teknisten laitteiden ja median parissa toimiminen voi tuntua joistakin vanhemmista hankalalta ja epämiellyttävältä, jos he itse eivät ole tutustuneet mediakulttuuriin ja Internetiin tarpeeksi. Omat tiedot ja taidot koetaan usein puutteellisiksi ja lasten mediakulttuuri vieraaksi, mikä herättää kasvattajissa epävarmuutta ja hämmennystä. Aktiivisen, keskustelevan ja itse tekemiseen perustuvan kasvatustrategian on todettu mediakasvatuksessa olevan tehokkaampaa kuin rajoittavan, kieltämiseen perustuvan toiminnan (Salokoski & Mustonen 2007, 10 - 11). Mediakasvattaja ei vaadi huikeita teknisiä valmiuksia, vaan halua ja aikaa kuunnella, olla läsnä, tukea ja ohjata lasta (Niinistö, Ruhala, Henriksson & Pentikäinen 2006, 22).

Vanhemmille jaetun kyselylomakkeen lopussa oli 15 väittämää, joihin oli mahdollista vastata joko "täysin samaa mieltä", "jokseenkin samaa mieltä", "hieman eri mieltä" tai "täysin eri mieltä". Väittämät on lueteltu alla.

1. Elokuviin ja tv-ohjelmien ikäraajat ovat tärkeitä
2. Pysin noudattamaan elokuvien ja tv-ohjelmien ikärajoja
3. Tv:n haitallisuutta vähätellään
4. Tv ja elokuvat ovat lapsille tärkeitä
5. Tv ja elokuvat ovat tavallinen osa arkea
6. Seuraan lapseni tv:n käyttöä
7. Rajoitan lapseni tv:n käyttöä
8. Mediakasvatus on tärkeää
9. Lapsi pärjää tv:n kanssa yksin
10. Alle kouluikäinen ei tarvitse tv:ta
11. Toivoisin saavani lisää tietoa mediakasvatuksesta
12. Mediakasvatus on päiväkodin tehtävä
13. Mediakasvatus on vanhempien tehtävä
14. Mediakasvatus on yliarvostettua
15. Tv:n käyttö on hallinnassa perheessämme

Seuraavaksi tarkastelen sellaisia väittämiä, joissa mielipiteet olivat jakautuneet paljon tai vähän. Nostan esiin myös väittämiä, joissa näkyy vanhempien tietämys ja kiinnostus mediakasvatusta kohtaan. Havainnollistan vastauksia frekvenssitaulukoilla.

Taulukko 4. Tv:n haitallisuutta vähätellään

	Määrä	Prosenttia
Täysin eri mieltä	1	2,1
Hieman eri mieltä	7	14,6
Jokseenkin samaa mieltä	22	45,8
Täysin samaa mieltä	18	37,5
Yhteensä	48	100,0

Taulukosta 4 käy ilmi, että television haitallisuutta koskevan väittämän kohdalla mielipiteet ovat jakautuneet kaikkien vastausvaihtoehtojen kesken. Television haitallisuudesta on puhuttu paljon lähivuosina. Jotkut vanhemmat kokevat, että television haitallisuutta jopa liioitellaan. Enemmistö oli kuitenkin sitä mieltä, että television haitallisuutta vähätellään.

Taulukko 5. Seuraan lapseni tv:n käyttöä

	Määrä	Prosenttia
Jokseenkin samaa mieltä	4	8,3
Täysin samaa mieltä	44	91,7
Yhteensä	48	100,0

Kaikki vastaajat ilmoittivat seuraavansa lastensa television käyttöä. Tämä oli yksi harvoista väittämistä, joissa vastaukset olivat näinkin yksimielisiä. Kuitenkin väittäjä "lapsi pärjää tv:n kanssa yksin", joka on samansuuntainen, jakoi mielipiteet jopa kolmen vastausvaihtoehdon kesken. Kukaan ei kuitenkaan vastannut "täysin samaa mieltä".

Taulukko 6. Mediakasvatus on tärkeää

	Määrä	Prosenttia
Hieman eri mieltä	6	12,5
Jokseenkin samaa mieltä	15	31,2
Täysin samaa mieltä	27	56,2
Yhteensä	48	100,0

Jopa 12,5% vastanneista vanhemmista oli hieman eri mieltä väitteen ”Mediakasvatus on tärkeää” kanssa. Herääkin kysymys, tietävätkö vanhemmat mitä mediakasvatus oikeastaan on. Kokeeko osa vanhemmista, että mediakasvatus on ainoastaan ammattikasvattajien tai yhteiskunnan tehtävä? Tiedostavatko vanhemmat roolinsa mediakasvattajina?

Lasten mediankäyttö ja yksinäisiksi oletetut iltapäivät ovat puhuttaneet suomalaisia viime vuosina. Koulupäivän jälkeinen tyhjä koti on määritelty sosiaalisesti ongelmaksi ja sen on epäilty aiheuttavan turvattomuuden tunnetta lapsissa. Sanomalehtien yleisönosastokirjoituksissa on esitetty huoli siitä, että lapset käyttävät kotona aikaansa huonoihin ajanvietteisiin, kuten television katseluun, pelien pelaamiseen ja Internetin käyttöön. (Jokinen & Pohjola 2007, 178.) Mediakasvatuksen merkitystä ei saisi vähätellä, vaan vanhemmat tulisi saada tietoiseksi siitä, että mediakasvatus on päiväkotien ja koulujen ohella myös jokaisen kodin ja vanhempien tehtävä!

Taulukko 7. Toivoisin saavani lisää tietoa mediakasvatuksesta

	Määrä	Prosenttia
Täysin eri mieltä	2	4,2
Hieman eri mieltä	11	22,9
Jokseenkin samaa mieltä	23	47,9
Täysin samaa mieltä	11	22,9
Yhteensä	47	97,9
Puuttuvia vastauksia	1	2,1

Kiinnostus saada mediakasvatuksesta lisää tietoa jakoi mielipiteet kaikkien neljän vastausvaihtoehdon kesken. Lähes puolet vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että toivoisi saavansa lisää tietoa mediakasvatuksesta. Kuitenkin jopa 27,1% vastasi samaan väitteeseen

joko "hieman eri mieltä" tai "täysin eri mieltä". Vain 22,9% oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä. Vanhemmat pitäisi saada innostumaan mediakasvatuksesta ja ymmärtämään sen merkitys. Mediakasvatuksesta kiinnostuneet ja motivoituneet vanhemmat onnistuvat siirtämään hyvät mediataidot myös lapsille.

Taulukko 8. Mediakasvatus on päiväkodin tehtävä

	Määrä	Prosenttia
Täysin eri mieltä	13	27,1
Hieman eri mieltä	25	52,1
Jokseenkin samaa mieltä	9	18,8
Täysin samaa mieltä	1	2,1
Yhteensä	48	100,0

Myös väite nro 12 jakoi mielipiteet kaikkien neljän vastausvaihtoehdon kesken. Taulukosta käy ilmi, että 79,2% vastaajista oli joko "hieman eri mieltä" tai "täysin eri mieltä" siitä, että mediakasvatus on päiväkodin tehtävä. Vain yksi vastaajista oli asiasta "täysin samaa mieltä". Mediakasvatus nähdään kuitenkin osana kaikkea kasvatusta ja kuuluu näin ollen mielestäni sekä vanhempien että ammattikasvattajien tehtäviin. Tietoa mediakasvatuksesta tulisikin jakaa laajemmin, jotta vanhemmat tiedostaisivat oman ja päivähoidon tai koulun tehtävät mediakasvattajina. Myös Mustosen ja Salokosken (2007, 11) katsaus tuo esiin, että mediakasvatustyö vaatii pohjaksi aikuisten monipuolista koulutusta. Heidän mukaansa Suomessa tarvitaan uutta mediakasvatusmateriaalia vanhemmille ja kasvatuksen ammattilaisille sekä turvataitomateriaalia lapsille ja nuorille.

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tutkimuksessani kävi ilmi, että suurin osa kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsista katsoo televisiota keskimäärin alle kymmenen tuntia viikossa. Tulos on samanlainen kuin Suomessa aiemmin tehty tilastokeskuksen tutkimus. Erot tyttöjen ja poikien television katselun viikkomäärissä eivät otannassani osoittautuneet merkittäviksi. Tutkimus ei myöskään osoittanut, että kyseisen otannan lapsista vanhemmat katsoisivat televisiota enemmän kuin nuoremmat. Tässä kohdassa omat tutkimustulokseni poikkesivat aiemmin saaduista tuloksista, sillä tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan television kulutus on Suomessa sitä suurempi, mitä vanhempi kuluttaja on. Oma tutkimukseni ei osoittanut tätä toteen. Syynä voisi olla mahdollisesti liian suppea otanta tai lasten varsin pieni ikäjakauma.

Toisaalta voidaan pohtia, kuinka luotettavaa tutkimuksen avulla keräämäni tieto on. Lomakkeiden palautusaika oli noin kolme viikkoa. En kuitenkaan usko, että monikaan vanhemmista oikeasti seurasi kellon avulla päivittäin, kuinka paljon perheessä katsottiin televisiota ja dvd-elokuvia. Oletan, että vastaukset perustuvat enemmänkin vanhempien omaan arvioon lastensa television katselumäärästä. Lisäksi monet vanhemmat vähättelevät lastensa television katselua. Sadasta lähetetystä lomakkeesta palautui vain 48. On mahdollista, että television ”suurkuluttajat” ovat jättäneet lomakkeet palauttamatta. Tämä voisi johtua esimerkiksi siitä, että vanhemmat kokevat syyllisyyttä siitä, etteivät ole tarpeeksi tiukkoja mediarajojen asettajia. Syynä voi olla myös pelko siitä, että vanhempiin kohdistettaisiin kritiikkiä päiväkodin tai muiden vanhempien suunnalta.

Kvantitatiivisen tutkimuksen lisäksi olisin voinut tehdä enemmän avoimia kysymyksiä esimerkiksi lasten suosimiin mediasisältöihin liittyen. Työssäni olisin voinut vertailla eroja tyttöjen ja poikien mediavalinnoissa sekä tutkia, millaisia ohjelmia vanhemmat antavat lastensa katsoa ja mitkä ohjelmat ovat mahdollisesti kiellettyjä. Myös lasten ja vanhempien perustelut ohjelmisisällöille olisivat tuoneet mielenkiintoisia näkökulmia tutkimukseen. Lisäksi otanta olisi voinut olla suurempi, sillä yleistysten ja johtopäätösten tekeminen näin suppean otannan perusteella osoittautui varsin hankalaksi. Otanta jäi suppeaksi, koska arvioin palautuvien lomakkeiden määrän liian suureksi.

Mediakasvatuksen tarpeellisuus on puhuttanut paljon viime vuosina. Mediakasvatusseuran (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2010) mukaan lisää tietoa ja uusia tutkimuksia kaivataan. Uusien tutkimusten avulla voitaisiin selvittää, kokevatko päivähoidon ammattilaiset saaneensa tarpeeksi tietoa mediakasvatuksesta ja pitävätkö he itseään pätevinä mediakasvatustajina. Onko mahdollisiin mediakasvatusmateriaaleihin tutustuttu ja ovatko ne vaikuttaneet jollain tavoin päivähoidon tai esiopetuksen henkilökunnan käsityksiin pienten lasten mediakasvatuksesta ja sen merkityksestä? Miten mediakasvatusvastuuta voidaan jakaa ja miten

päiväkodeissa voidaan tukea kotien mediakasvatustyötä? Millaisissa asioissa vanhemmat kaipaavat tukea? Näihin kysymyksiin olisi hyvä saada vastaus uusien mediatutkimusten avulla. Siten voitaisiin kasvattaa vanhempien sekä koulujen ja päivähoitopaikkojen henkilöstön yhteistyötä ja parantaa mediakasvatuksen laatua.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulisi pohtia mediakasvatuksen nykytilaa Suomessa ja perehtyä lasten mediankäyttöön liittyviin mahdollisiin tutkimushaasteisiin. Tämän kyselyn yhteydessä ei selvitetty asiaa päivähoidon henkilökunnan näkökulmasta, mutta tulevana päivähoidon ammattilaisena olen itse erittäin vakuuttunut mediakasvatuksen tärkeydestä. Myös vanhempien innostaminen ja tiedon jakaminen koteihin on välttämätöntä. Alati kehittyvä tekniikka ja nopeasti muuttuvat median parissa tarvittavat taidot vaativat vanhempia perehtymään mediakasvatuksessa tapahtuneisiin muutoksiin säännöllisin väliajoin. Näin he voivat opastaa lapsiaan turvalliseen ja toimivaan mediankäyttöön.

Tekemäni kyselyn perusteella vaikuttaa siltä, että ainakin suuri osa lasten vanhemmista haluaisi saada lisää tietoa mediakasvatuksesta. Tämän huomaaminen on erittäin positiivista. Mediakasvatuksesta kiinnostuneet vanhemmat ovat parhaita lastensa innoittajia ja ohjaajia. Vanhempien tulisikin laajentaa omaa mediatietoisuuttaan, jotta lapsille saataisiin opetettua mahdollisimmat hyvät ja turvalliset perustaidot median parissa toimimiseen. Näillä keinoilla voitaisiin pyrkiä turvaamaan lasten oikeanlainen ja riittävän laaja mediakasvatus. Tietoa mediakasvatuksesta saa esimerkiksi kirjastoista ja Mediakasvatusseuran Internet -sivuilta.

LÄHTEET

- Eronen, S., Kalakoski V., Kanninen, K., Kauppinen, L., Laarni, J., Lähdesmäki, M., Oksala, E., Paavilainen, P. & Penttilä, M. 2001. Persoona. Kehityopsykologia. Helsinki: Edita.
- Eronen, S., Kalakoski V., Kanninen, K., Kauppinen, L., Laarni, J., Lähdesmäki, M., Oksala, E., Paavilainen, P., Salo, S. & Stenius, M. 2002. Persoona. Psykologian perusteet. Helsinki: Edita Prima.
- Fairclough, N. 1997. Miten media puhuu. Tampere: Tammer-Paino.
- Hannula, M. & Suoranta, J. 2006. Katutaide ja brändien lukutaito. Teoksessa H. Lehtimäki & J. Suoranta (toim.). Kasvattajan brändikirja. Keuruu: Otavan Kirjapaino. 213.
- Herkman, J. 2001. Audiovisuaalinen mediakulttuuri. Tampere: Tammer-Paino.
- Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Keuruu: Otavan Kirjapaino.
- Hietala, V. 2004. Kevyestä vakavaa: John Fiske ja populaarikulttuuri tutkimuskohteena. Teoksessa T. Mörä, I. Salovaara-Moring & S. Valtonen (toim.). Mediatutkimuksen vaeltava teoria. Tampere: Tammer-Paino. 284.
- Hietala, V. 2007. Media ja suuret tunteet. Johdatusta 2000-luvun uusromantiikkaan. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.
- Hintikka, K. A. 1996. Uusi media - viestintäkanava ja elinympäristö. Teoksessa M. Tarkka, K. A. Hintikka & A. Mäkelä (toim.). Johdatus uuteen mediaan. Helsinki: Oy Edita Ab. 17.
- Jokinen, K. & Pohjola, K. 2007. Lasten media ja toimijuus. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.). Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino. 177 - 179, 182, 186-187.
- Joukkoviestimet 2006, Finnish Mass Media. Tilastokeskus 2007. Helsinki: Hakapaino.
- Kangassalo, M. 2001. Ajattelun taitojen kehittyminen tietotekniikkaa hyödyntävissä toimintaja oppimisympäristöissä. Teoksessa M. Kangassalo (toim.). Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Edita. 27 - 30.
- Kantola, A. 1996. Tri Otsoni ja Mr Kasvihuone. Mediapaniikkeja modernin kauhun rajoilta. Teoksessa H. Luostarinen, U Kivikuru & M. Ukkola (toim.). Sopulisilppuri. Mediakritiikin näkökulmia. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 159.
- Kokkonen, J. 2008. Eettisyys lasten mediamaailmassa. Teoksessa A. Ruhala, M. Ritokoski & H. Niinistö (toim.). Mediametkaa! Osa 3 - Mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 18.
- Korhonen, M. 2006. Sukupolven merkitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.). Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 65.
- Korhonen, P. 2008. Lasten TV-ohjelmiin liittyvät pelot, painajaisunet ja pelonhallinta. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Hakapaino.

- Kvantitatiivinen tutkimus. Viitattu 12.5 2010 http://www.stat.fi/meta/kas/kvanti_tutkimus.html
- Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - opas työntekijöille. Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Helsinki: Edita Prima.
- Linnakylä, P. 1995. Lukutaidolla maailmankartalle. Kansainvälinen lukutaitotutkimus Suomessa. Jyväskylä: Kopi-Jyvä.
- Liukko, S. & Kangassalo, M. 1998. Mediaa muruille. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.
- Martsola, R. & Mäkelä-Rönholm, M. 2006. Lapsilta kielletty. Kuinka suojella lasta media-traumatilta? Hämeenlinna: Karisto Kirjapaino.
- Media nuorten arjessa. Viitattu 7.5 2010 <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2001/05/tiedote-2007-09-18-15-03-09-585269>
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Viitattu 7.5 2010 <http://www.mediakasvatus.fi/keskustelu?c=showthread&ThreadID=29>
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi -hanke 2008. Iisalmi: Painotalo Seiska.
- Meidän Kerava - "Yhdessä pienestä pitäen turvallisesti, vireästi ja välittäen" -hanke. Viitattu 15.4 2008 http://www.arjenpaja.fi/ep/tiedostot/786_meidan_kerava.pdf
- Muhonen, H. 2001. Lasten yhteistoiminnallisuus avoimessa tietokoneympäristössä. Teoksessa M. Kangassalo (toim.). Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Edita. 53.
- Mustonen, A. 2002. Median rooli psykologisessa kehityksessä. Teoksessa S. Sintonen (toim.). Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Tampere: Tammer-Paino. 55, 59 - 60.
- Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. Porvoo: WS Bookwell.
- Mustonen, A. & Pulkkinen, L. 2003. Sosiaalinen alkupääoma ja tietotekniikka. Helsinki: Edita Prima.
- Mäkelä, A. 1996. Mediatutkimus ja mediakulttuuri. Teoksessa M. Tarkka, K. A. Hintikka & A. Mäkelä (toim.). Johdatus uuteen mediaan. Helsinki: Oy Edita Ab. 22.
- Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006. Elokuvitellaan. Teoksessa H. Niinistö (toim.), A. Ruhala (toim.), A. Henriksson & L. Pentikäinen. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 56 - 57.
- Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006. Käsi kädessä mediamaailmassa. Teoksessa H. Niinistö (toim.), A. Ruhala (toim.), A. Henriksson & L. Pentikäinen. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 22.
- Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006. Mediakasvatus - arjen reikäleipää. Teoksessa H. Niinistö (toim.), A. Ruhala (toim.), A. Henriksson & L. Pentikäinen. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 8 - 9.
- Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006. Tunteiden temmellyskenttä. Teoksessa H. Niinistö (toim.), A. Ruhala (toim.), A. Henriksson & L. Pentikäinen. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 31 - 32.

- Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006. Uus mediavanhemmuus. Teoksessa H. Niinistö (toim.), A. Ruhala (toim.), A. Henriksson & L. Pentikäinen. *Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 25 - 26.
- Niinistö, H. & Sintonen, S. 2007. Mä keksin! Tehdään yhdessä mediakulttuuria. Teoksessa L. Pentikäinen, A. Ruhala & H. Niinistö (toim.). *Mediametkaa! Osa 2 - Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 24.
- Nordenstreng, K. & Starck, M. 2002. Tiedonvälityksen varhaiskehitys. Teoksessa A. Ruusunen (toim.). *Media muuttuu*. Helsinki: Yliopistopaino. 9.
- Nyysölä, K. 2008. *Mediakulttuuri oppimisympäristönä*. Helsinki: Edita Prima.
- Näin suomalaiset katsovat tv:tä tunneittain - katso käyrä ja hurja iltapiikki. Viitattu 29.4.2010 <http://www.tekniikkatalous.fi/viihde/article211221.ece>
- Partanen, J. & Lahikainen, A. R. 2008. Lasten markkinat. Teoksessa A. R. Lahikainen, R-L. Punamäki & T. Tamminen (toim.). *Kulttuuri lapsen kasvattajana*. Vantaa: Dark. 73 - 74.
- Perhe. Viitattu 12.5.2010 <http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Pohjola, K. & Johnson, E. 2009. Lasten mediakulttuuri ja koulu vuoropuheluun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Keuruu: Otavan Kirjapaino.
- Putnam, R. 2000. *Bowling alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Ridell, S. & Väliäho, P. 2006. Mediatutkimus käsitteiden kudelmana. Teoksessa S. Ridell, P. Väliäho & T. Sihvonen (toim.). *Mediaa käsittämässä*. Tampere: Juvenes Print. 16.
- Rossi, L-M. 2005. Mainonnastako vastamediaksi? Tuottava katsominen ja vastustavat merkitykset. Teoksessa S. Karkulehto & K. Valjus (toim.). *Valtamedia/Vastamedia. Kirjoituksia mediakulttuurista*. Oulu: Oulu University Press. 20.
- Ruhala, A., Ritokoski, M. & Niinistö, H. 2008. Mediakasvatus. Mitä, miten, miksi? Teoksessa A. Ruhala, M. Ritokoski & H. Niinistö (toim.). *Mediametkaa! Osa 3 - Mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 26 - 27.
- Ruhala, A. & Salokoski, T. 2008. Media muokkaa lapsen maailmankuvaa. Teoksessa A. Ruhala, M. Ritokoski & H. Niinistö (toim.). *Mediametkaa! Osa 3 - Mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 20.
- Rönberg, M. 1991. Televisio leikkinä. Teoksessa K. Kauppila, S. Kuosmanen & M. Pallassalo (toim.). *Rajaton ruutu. Kirjoituksia lapsista ja liikkuvasta kuvasta*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 38.
- Saarinen, P., Ruoppila, I. & Korhokangas, M. 1991. *Kasvatuspsykologian kysymyksiä*. Salpausselkä: Salpausselän Kirjapaino.
- Salokoski, T. 2007. Turvallista mediamatkaa! Taitavaksi median tulkitsijaksi aikuisen tukemana. Teoksessa L. Pentikäinen, A. Ruhala & H. Niinistö (toim.). *Mediametkaa! Osa 2 - Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino. 83 - 84.
- Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin - katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin. Helsinki: Mediakasvatusseura.

Suoninen, A. 2004. Mediakielitaidon jäljillä. Lapset ja nuoret valikoivina mediankäyttäjinä. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino.

Suoranta, J. 2001. Cyberkids: lapset mediakulttuurin toimijoina. Teoksessa M. Kangassalo & J. Suoranta (toim.). Lasten tietoyhteiskunta. Vammala: Vammalan Kirjapaino. 27.

Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Suoranta, J. 2002. Mediakasvatus yhteiskunnallisessa todellisuudessa. Teoksessa S. Sintonen (toim.). Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Tampere: Tammer-Paino. 12 - 13.

Suoranta, J., Lehtimäki, H. & Hakulinen, S. 2001. Lapset tietoyhteiskunnan toimijoina. Tampereen yliopiston tietoyhteiskunnan tutkimuskeskuksen työraportteja 16. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Valkonen, S., Pennonen, M. & Lahikainen, A. R. 2005. Televisio pienten lasten arjessa. Teoksessa A. R. Lahikainen, P. Hietala, T. Inkinen, M. Kangassalo, R. Kivimäki & F. Mäyrä (toim.). Tampere: Tammer-Paino. 54, 57, 64 - 65.

LIITTEET

Liite 1 Kyselylomake 3-6-vuotiaan lapsen vanhemmille	47
--	----

KYSELYLOMAKE 3 - 6 -VUOTIAAN LAPSEN VANHEMMILLE

Arvoisa kotiväki!

Olette ehkä kuulleetkin lastenne koulun tai päivähoidon kautta Meidän Kerava -hankkeesta, jonka tavoitteena on yhteisöllisyyden edistäminen Keravalla. Hanke aloitettiin syksyllä 2006, ja keväällä 2008 sen pariin on liitetty opinnäytetyöni, jonka aiheena on alle kouluikäisten lasten tv:n käyttötottumukset. On tärkeää, että hankkeeseen ja siihen liittyvään tutkimukseen saadaan mukaan vanhempien näkökulma!

Tutkimuksen kohteeksi olen valinnut Savion, Naavapuiston ja Päivölänkaaren päiväkotien 3-6 -vuotiaat lapset. Toivon Teidän vastaavan oheiseen kyselyyn ja palauttavan sen päiväkotiin 23.5 2008 mennessä. Kyselyssä on kaksi osiota, joista ensimmäinen käsittelee lapsen tv:n käyttötottumuksia ja toinen perheeseen liittyviä tekijöitä. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15 minuuttia, ja siihen vastataan nimettömästi. Tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti ja niin, ettei niistä ole mahdollista tunnistaa yksittäisiä perheitä tai lapsia. Jos Teillä on jokin kysyttävää lomakkeesta, voitte ottaa yhteyttä minuun sähköpostitse (miinu.moilanen@laurea.fi) tai puhelimitse (040 751 2504) tai opinnäytetyöni ohjaavaan opettajaan Päivi Marjaseen sähköpostitse (paivi.marjanen@laurea.fi).

OSIO 1

1.

	sukupuoli	syntymävuosi
Kyselyyn osallistuvan lapsen		

2.

	tv:n lastenohjelmia	dvd-elokuvia	tv:n muita ohjelmia
Kyselyyn osallistuva lapsi katsoo päivittäin	tuntia	tuntia	tuntia
Kyselyyn osallistuva lapsi katsoo viikoittain	tuntia	tuntia	tuntia

3.

Kertokaa vapaasti, mitä ohjelmia kyselyyn osallistuva lapsi mielellään katsoo.

OSIO 2

1.

Perheen muiden lasten syntymävuo- det					
--	--	--	--	--	--

2.

Keitä aikuisia taloudessanne asuu?

3.

	äiti	isä	muu huoltaja
Huoltajan tai huolta- jien syntymävuosi			

4.

Huoltajan tai huoltajien koulutus	äiti	isä	muu huoltaja
peruskoulu	☐	☐	☐
ylioppilastutkinto	☐	☐	☐
ammattikoulututkinto	☐	☐	☐
opisto- tai AMK-tutkinto	☐	☐	☐
yliopistotutkinto	☐	☐	☐
muu, mikä?			

5.

Mitä mieltä olette seuraavista väitteistä? Rastittakaa parhaiten sopiva vaihtoehto.					
		täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	hieman eri mieltä	täysin eri miel- tä
1.	Elokvien ja tv-ohjelmien ikära- jat ovat tärkeitä.	☐	☐	☐	☐
2.	Pyrin noudattamaan elokvien ja tv-ohjelmien ikärajoja.	☐	☐	☐	☐
3.	Tv:n haitallisuutta vähätellään.	☐	☐	☐	☐
4.	Tv ja elokuvat ovat lapsille tär- keitä.	☐	☐	☐	☐
5.	Tv ja elokuvat ovat tavallinen osa arkea.	☐	☐	☐	☐
6.	Seuraan lapseni tv:n käyttöä.	☐	☐	☐	☐
7.	Rajoitan lapseni tv:n käyttöä.	☐	☐	☐	☐
8.	Mediakasvatus on tärkeää.	☐	☐	☐	☐
9.	Lapsi pärjää tv:n kanssa yksin.	☐	☐	☐	☐
10.	Alle kouluikäinen ei tarvitse tv:ta.	☐	☐	☐	☐
11.	Toivoisin saavani lisää tietoa me- diakasvatuksesta.	☐	☐	☐	☐
12.	Mediakasvatus on päiväkodin teh- tävä.	☐	☐	☐	☐

13.	Mediakasvatus on vanhempien tehtävä.	☐	☐	☐	☐
14.	Mediakasvatus on yliarvostettua.	☐	☐	☐	☐
15.	Tv:n käyttö on hallinnassa perheessämme.	☐	☐	☐	☐

Yhteistyöstä lämpimästi kiittäen, opiskelija Miinu Moilanen, Laurea AMK ja Meidän Kerava -hanke.